

Offentlighedsprincippet i den moderne strafferetspleje

The Principle of Publicity in Modern Criminal Procedure

af AJLA CEPIC

Formålet med specialet er at undersøge, hvilken vægt offentlighedsprincippet tillægges i afvejningen over for modstående hensyn i den moderne strafferetspleje, samt hvordan den stigende digitalisering af samfundet har givet anledning til retssikkerhedsmæssige problemstillinger. På denne baggrund behandles offentlighedsprincippets baggrund, de centrale retsregler samt relevant retspraksis.

Specialet konkluderer, at offentlighedsprincippet fortsat tillægges betydelig vægt i domstolenes afvejning over for modstående hensyn, hvilket afspejler det klare udgangspunkt om offentligheden i straffesager. Retspraksis og forarbejder viser endvidere, at begrænsninger kun iværksættes, når tungtvejende hensyn nødvendiggør det, og at princippet søges indskrænket mindst muligt i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

Den digitale udvikling har imidlertid ændret rammerne for offentlighed i straffesager. Liveblogging fra retssale øger gennemsigtigheden, men kan samtidig udfordre retssikkerheden og undergrave princippet om den materielle sandhed, idet vidner risikerer at blive påvirket af hinandens forklaringer, hvis de læser liveblogs. Højesterets kendelse i U 2019.2782 understreger, at retten skal forbyde liveblogging i medfør af retsplejelovens § 32, stk. 3, hvis § 182 ikke kan håndhæves effektivt. Tilsvarende er navneforbuddet blevet vanskeligere at håndhæve i en digital virkelighed, hvor oplysninger hurtigt spredes. Beskyttelsen kan derfor fremstå illusorisk, idet den hurtige formidling, særligt via sociale medier, kan undergrave forbuddenes tilsigtede formål.

Afslutningsvist diskuterer specialet retspolitiske overvejelser, herunder om der bør indføres et automatisk navneforbud visse sagstyper, samt om liveblogging bør begrænses under tiltaltes og vidners forklaringer.

Samlet viser specialet, at offentlighedsprincippet fortsat udgør en hjørnesten i strafferetsplejen, men at den digitale udvikling nødvendiggør en løbende justering af balancen mellem åbenhed, retssikkerhed og beskyttelse af privatliv.

Indholdsfortegnelse

1.	Abstract	2
2.	Introduktion	3
	2.1. Indledning og problemformulering	3
	2.2. Metode	3
	2.3. Afgrænsning	4
3.	Offentlighedsprincippets kerne i strafferetsplejen	4
	3.1. Grundloven og retsplejeloven	4
	3.1.1. Indførslen af offentlighedsprincippet i dansk ret	4
	3.1.2. De to historiske hensyn bag indførslen af offentlighedsprincippet i dansk ret	5
	3.1.2.1. Hensynet til tiltaltes retssikkerhed	6
	3.1.2.1.1. Er offentlighedsprincippet altid i tiltaltes interesse?	6
	3.1.2.2. Hensynet til offentlighedens interesse og pressefriheden	7

3.2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.....	9
3.2.1. Retten til offentlighed og beskyttelse af ytringsfriheden.....	9
3.2.2. Grænser for pressens adgang til at oplyse offentligheden.....	10
3.2.3. Offentlighedskravet og ytringsfriheden over for retten til privatliv og uskyldsformodningen.....	11
4. Offentlighedsprincippet praktiske betydning – med fokus på dørlukning.....	12
4.1. Kort om dørlukning.....	12
4.2. Offentlighedsprincippet over for samfunds- og procesrelaterede hensyn.....	13
4.2.1. Hensynet til fremmede magter, jf. RPL § 29, stk. 1, nr. 2.....	13
4.2.2. Hensynet til sagens oplysning, jf. RPL § 29, stk. 3, nr. 4.....	15
4.3. Offentlighedsprincippet over for det individuelle hensyn til den sigtede og tiltalte.....	16
4.3.1. Hensynet til unødvendig krænkelse af sigtede eller tiltalte, jf. RPL § 29, stk. 1, nr. 3.....	16
4.3.2. Hensynet til sigtedes eller tiltaltes alder, jf. RPL § 29, stk. 3, nr. 1.....	17
4.4. Hvilken vægt tillægges offentlighedsprincippet i afvejningen i praksis?.....	19
4.4.1. Sammenfattende om hvilket vægt offentlighedsprincippet tillægges i hensynsafvejningen.....	19
4.4.2. Gør de historiske hensyn bag offentlighedsprincippet sig fortsat gældende?.....	20
5. Den stigende digitaliserings og retssikkerhedsmæssige problemstillinger.....	21
5.1. Liveblogging.....	21
5.1.1. Kort om pressens adgang til at referere fra retsmøder.....	21
5.1.2. Grænser for pressens adgang til liveblogging.....	22
5.1.2.1. RPL § 182.....	22
5.1.2.2. U 2019.2782 H.....	23
5.1.3. Offentlighedsprincippet over for den materielle sandhed og tiltaltes retssikkerhed.....	24
5.2.4. Liveblogging i praksis.....	25
5.2. Navneforbuddet.....	26
5.2.1. Kort om navneforbud med hensyn til sigtede og tiltalte.....	26
5.2.2. Offentlighedsprincippet over for privatlivets fred.....	27
5.2.3. Den stigende digitaliserings indflydelse på navneforbuddets beskyttelse.....	29
6. Konklusion og retspolitiske overvejelser.....	30
6.1. Konklusion.....	30
6.2. Retspolitiske overvejelser.....	31
6.2.1. Automatisk navneforbud.....	31
6.2.2. Forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer.....	32
7. Litteraturliste.....	33
8. Bilag.....	38

1. Abstract

This thesis examines the role of the principle of publicity in criminal procedure, focusing on how it is balanced against conflicting interests. Furthermore, it investigates how the digitalization has influenced the exercise of publicity in the administration of justice and the legal security issues this development poses for the accused.

The principle of public access in criminal procedure is established in Article 65 of the Danish Constitution and Section 28 a of the Administration of Justice Act, establishing the principle that criminal justice proceedings are open to the public. However, the courts may depart from the default principle of publicity in criminal proceedings by issuing orders for closed court sessions, reporting bans, or name bans, provided that the conditions for such measures are met. Prior to issuing such rulings, the court must balance the principle of publicity against any conflicting interests.

The examination reveals that the principle of publicity is accorded significant weight in the balancing process, reflecting the fundamental notion that criminal proceedings should be open to the public.

Regarding how the digitalization has influenced the exercise of publicity in the administration of justice, and the legal security issues this has raised for the accused, liveblogging and name bans have been used as practical examples. Live blogging has increased transparency in criminal cases proceedings, thereby serving the public interest embodied in the principle of publicity. However, this transparency may undermine the defendant's legal certainty and the principle of material truth. Based on the Supreme Court's ruling in U 2019.2782, it can be concluded that if compliance with the principle in section 182 is not possible, the court must prohibit live blogging pursuant to section 32(3).

Regarding name bans, the examination reveals that digitalization impacts its effectiveness in protecting the accused, as information on the Internet spreads faster than the name bans can be enforced. Consequently, the protective effect of the name ban may appear illusory, since the rapid dissemination, particularly via social media, can undermine its intended purpose.

2. Introduktion

2.1. Indledning og problemformulering

Offentlighedens interesse i straffesager er steget markant, og via liveblogs, podcasts og dokumentarer er det i dag mere tilgængeligt at få indsigt i straffesager end nogensinde før. Denne adgang til information udspringer af offentlighedsprincippet, som er en grundlæggende værdi i et demokratisk samfund, da det sikrer gennemsigtighed i retssystemet.

Udgangspunktet om offentlighed i retsplejen blev indført i retsplejeloven for mere end 100 år siden¹, og i lyset af dette er det interessant at undersøge, hvorvidt de historiske hensyn bag offentlighedsprincippet fortsat gør sig gældende, eller om princippet har udviklet sig i takt med samfundsudviklingen. Dette giver anledning til at undersøge, hvorvidt domstolenes afvejning mellem hensynet til offentlighed i retsplejen over for modstående hensyn, der kan begrunde en begrænsning i offentlighedens indsigt, har ændret sig gennem tiden. Som følge af den digitaliserede udvikling i samfundet må det desuden anses som en naturlig konsekvens, at denne udvikling ligeledes har haft indflydelse på strafferetsplejen, herunder de praktiske rammer for, hvordan adgangen til offentlighed udøves. Det findes derfor interessant at undersøge denne indflydelse, herunder hvordan den kan udfordre andre regler i strafferetsplejen.

Problemformuleringen lyder således; Hvilken vægt tillægges offentlighedsprincippet under retsmøder i domstolenes afvejning over for modstående hensyn, og i hvilket omfang giver den stigende digitalisering anledning til retssikkerhedsmæssige problemstillinger for sigtede og tiltalte?

2.2. Metode

Til besvarelse af specialets problemformulering vil den retsdogmatiske metode anvendes, som har til formål at beskrive, analysere, fortolke og systematisere gældende ret². Specialet vil således tage udgangspunkt i relevant lovgivning, lovforarbejder og retspraksis. Det har ikke været muligt at inddrage utrykt retspraksis, hvorfor kun trykte domme vil blive gennemgået. Juridisk litteratur, som ikke er en gældende retskilde, inddrages desuden som bidrag til at forstå og fastlægge gældende ret.

Endvidere inddrages Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter "EMRK") og afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter "EMD"). EMRK har lovrang som

¹ Lov nr. 90 af 11. april 1916 om Rettens Pleje § 29

² Evald (2024), s. 15

følge af inkorporeringen i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992, og danske domstole skal iagttage EMD's fortolkning heraf³. Hertil skal det bemærkes, at EMD anvender en mere dynamisk og formålsorienteret fortolkningsstil end de danske domstole⁴, og EMD fortolker derved bestemmelser i EMRK i lyset af samfundsudviklingen.

Specialet afsluttes med retspolitiske overvejelser⁵. De retspolitiske overvejelser foreslår ændringer i retstilstanden samt begrundelser for dette.

2.3. Afgrænsning

Formålet med specialet er at undersøge offentlighedsprincippet i den moderne strafferetspleje, hvorfor det ikke vil blive behandlet, hvorvidt reglerne ligeledes gælder for borgerlige sager. Desuden vil reglerne om aktindsigt ikke blive inddraget, da opgaven primært vil koncentrere sig om offentlighed i retsplejen under retsmøder.

Endvidere vil regler, som har til formål at beskytte forurettede og vidner ikke blive behandlet, da specialet, af hensyn til omfanget, er afgrænset til at behandle offentlighedens interesse og reglerne vedrørende sigtede og tiltalte – dog inddrages regler, som varetager samfunds- og procesrelaterede hensyn i afsnit 4.2, da formålet med afsnittet er at gennemføre en generel undersøgelse af, hvilken vægt offentlighedsprincippet tillægges over for modstående hensyn.

I afsnit 4 behandles offentlighedsprincippets praktiske betydning, og hensigten er at klarlægge, hvilken vægt offentlighedsprincippets tillægges i dag. På baggrund af omfanget og eftersom dørlukning udgør det mest intensive indgreb i offentlighedsprincippet, vil afsnittet kun behandle sager om dørlukning.

3. Offentlighedsprincippets kerne i strafferetsplejen

Offentlighedsprincippet sikrer borgerens indsigt i myndigheders arbejde. For at fastlægge hvilken vægt offentlighedsprincippet tillægges i domstolens afvejning over for modstående hensyn, er det nødvendigt at se på baggrunden for dets indførelse. I følgende afsnit gennemgås offentlighedsprincippet derfor overordnet i grundloven⁶, retsplejeloven⁷ og EMRK.

3.1. Grundloven og retsplejeloven

3.1.1. Indførelsen af offentlighedsprincippet i dansk ret

Princippet om offentlighed (og mundtlighed) blev behandlet i Grundlovskomiteén i forbindelse med indførelsen af nævningereglerne. Det blev oprindeligt antaget, at disse regler automatisk ville føre til en implementering af mundtlighed, offentlighed og en anklagebaseret proces i hele strafferetsplejen⁸. Grundtvig anførte imidlertid, at offentligheds- og mundtlighedsprincippet burde fremgå direkte af grundlovens ordlyd, fremfor blot at være en indirekte konsekvens af nævningereglerne. Han

³ Christoffersen m.fl. (2024), s. 48

⁴ Ibid., s. 24f.

⁵ Evald (2024), s. 157f.

⁶ Lov nr. 169 af 5. juni 1953. Herefter omtalt "GRL", når der henvises til lovens bestemmelser

⁷ Lov nr. 1160 af 5. november 2024. Herefter omtalt "RPL", når der henvises til lovens bestemmelser

⁸ Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen, sp. 2481 ff.

fremhævede, at erfaringerne fra Højesteret havde vist⁹, at disse principper var væsentlige for at *"bevare og vedligeholde Tilliden hos Folket til Retfærdighedens håndhævelse"*¹⁰. Forslaget blev vedtaget og den forfatningsretlige beskyttelse af offentlighed (og mundtlighed) i retsplejen er i dag hjemlet i GRL § 65, stk. 1¹¹, hvis ordlyd er: *"I retsplejen gennemføres offentlighed og mundtlighed i videst muligt omfang"*¹².

I den juridiske litteratur er GRL § 65 dog blevet beskrevet som en bestemmelse, der giver lovgivningsmagten *"så stort et skøn, at det næppe i praksis tjener noget formål at påberåbe sig grundloven til støtte for offentlighed"*¹³. Dette synspunkt skal ses i lyset af, at bestemmelsen betragtes som en løfteparagraf¹⁴, der forudsætter, at lovgivningsmagten fastsætter nærmere regler herom¹⁵. På baggrund af dette bør grundlovens beskyttelse af offentlighed i retsplejen ikke tillægges for stor betydning i denne sammenhæng, da beskyttelsen blot fungerer som en ramme for offentlighedsprincippet, hvis omfang skal konkretiseres nærmere af lovgivningsmagten. Løftet om offentlighed i retsplejen blev indfriet ved lov nr. 90 af 11. april 1916 i daværende § 29. RPL regulerer både offentlighedens adgang til at være til stede under retsmøder, jf. § 28 a (umiddelbar offentlighed), som fastslår, at retsmøder som udgangspunkt er offentlige, samt adgangen til offentligt at må gengive det passerende under et retsmøde (middelbar offentlighed), jf. § 30. Både umiddelbar og middelbar offentlighed bidrager til gennemsigtighed i retssystemet, men disse udgangspunkter er underlagt flere undtagelser, som kan begrunde en begrænsning i offentlighedens indsigt¹⁶.

3.1.2. De to historiske hensyn bag indførslen af offentlighedsprincippet i dansk ret

Da offentlighedsprincippet er forankret i både GRL og i EMRK¹⁷, er det åbenbart, at princippet udgør en vigtig del af et demokratisk samfund. Som anført ovenfor, begrundede Grundtvig blandt andet sit forslag om at indføre en bestemmelse om offentlighed (og mundtlighed) med, at det ville opretholde og styrke befolkningens tillid til retfærdighedens håndhævelse. Offentlighed i retsplejen sikrer således både borgernes tillid til, at staten ikke skjuler noget bag rettens lukkede døre, og at retfærdigheden bliver håndhævet i praksis¹⁸. Bortset fra hensynet til befolkningens tillid, fremgår det ikke nærmere af forarbejderne til grundloven, hvilke øvrige hensyn grundlovsgiverne mente, at en bestemmelse om offentlighed i retsplejen skulle varetage. Der er dog bred enighed i betænkninger og bemærkninger til lovforslag om ændring af RPL, samt i den juridiske litteratur om, at offentlighedsprincippet varetager flere hensyn¹⁹.

⁹ Højesterets procesform har siden dens oprettelse i 1661 været baseret på offentlighed og mundtlighed. *Se mere herom i Christensen m.fl. (2015), s. 400*

¹⁰ Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen, sp. 2496. Se også sp. 3341

¹¹ Tidligere § 79 i 1849-grundloven, § 74 i 1866-grundloven og § 72 i 1915-grundloven

¹² Grundtvigs forslag forlød: "Offentlighed og Mundtlighed skal saasart og saavidt som muligt gennemføres ved hele Retsplejen", jf. Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen, sp. 3350

¹³ Liisberg og Rubin (1995), s. 15

¹⁴ BET nr. 66/1953, s. 39. Se også Christensen m.fl. (2015), s. 400

¹⁵ "Løfteparagraf" i Den Danske Ordbog: "Paragraf, fx i en lov, der indeholder et løfte om en kommende ordning"

¹⁶ Undtagelserne (dørlukning, referatforbud og navneforbud) gennemgås nærmere i afsnit 4 og 5

¹⁷ Offentlighedsprincippet i henhold til EMRK gennemgås nærmere i afsnit 3.2

¹⁸ Se også afsnit 3.1.2.2

¹⁹ I afsnit 3.2.1 og 3.2.1 behandles de to historiske og grundlæggende hensyn bag offentlighedsprincippet. Andre hensyn er blevet fremhævet som støtte for offentlighedsprincippet i nyere juridiske litteratur, herunder eksempelvis forebyggelse af falske vidneforklaringer, jf. eksempelvis Baumbach (2021), s. 336, og betydning for opklaring af sager, jf. eksempelvis Hurwitz (1959), s. 34 og Gammeltoft-Hansen (1998), s. 44. Disse hensyn vil dog ikke blive uddybet nærmere

3.1.2.1. Hensynet til tiltaltes retssikkerhed

I BET nr. 66/1953, hvor Forfatningskommissionen behandlede spørgsmål vedrørende ændringer i GRL's bestemmelser, fremhævede landsorganisationen Grosserer-Societetets Komite og Provins-Handelskammeret i sin henvendelse, at *"offentligheden i retsplejen føles som en væsentlig bestanddel af retssikkerheden her i landet"*²⁰. Desuden har proceskommissionen understreget betydningen af retssikkerheden i sine bemærkninger til udkastet til Lov om Strafferetsplejen i 1875, da kommissionen anførte, at offentlighedsprincippet både beskytter den sigtede mod misbrug af efterforskningsmidler, og fungerer som en beskyttelse af dommeren mod ubegrundet mistanke²¹. Offentlighedsprincippet er historisk set en væsentlig retssikkerhedsgaranti for tiltalte, da det sikrer en retfærdig rettergang og forhindrer, at staten kan begå overgreb i en hemmelig retspleje.

Lignende betragtninger er anført i nyere tid af udvalgene i BET nr. 1427/2003 og BET nr. 1330/1997. Udvalgene har henholdsvis fremhævet, at offentlighedsprincippet blandt andet har til formål at beskytte parterne mod hemmelig retspleje²², og at hovedhensynet bag reglen om offentlighed i retsplejen antages at være, at offentlighedens, herunder mediernes, adgang til at overvære retssager skal sikre en retfærdig rettergang²³. Imidlertid må det lægges til grund, at tiltaltes behov for offentlig beskyttelse er mindre i dag, blandt andet på baggrund af den generelle tillid til domstolene. *Dette synspunkt vil blive gennemgået nærmere i afsnit 4.4.2.*

3.1.2.1.1. Er offentlighedsprincippet altid i tiltaltes interesse?

Allerede i Proceskommissionens udkast til Lov om Strafferetsplejen af 1875 blev det anført, at offentlighed under retsmøder *kan* være belastende for en sigtet. Proceskommissionen fremhævede blandt andet at *"det Retsmøde, som omhandles i § 257 [...] medens Øjemedet er at afgjøre, om der efter det Foreliggende er Grund til at stille den Sigtede for den dømmende Ret, behøves Offentligheden ikke som Garanti, og der kan derfor her tages Hensyn til, at den må være ubehagelig for den Sigtede"*²⁴. Synspunktet om, at offentlighed under retsmøder kan opleves som ubehageligt og byrdefuldt, gentog Proceskommissionen i 1899 i sine bemærkninger til § 66 (daværende bestemmelse om offentlighed i retsplejen), da kommissionen henviste til, at offentligheden kan opleves som *"pinlig"* for den sigtede. Endvidere fremhævede kommissionen, at dette hensyn til den sigtede blev fremført under forhandlingerne, men at det kun førte til en tilføjelse om beskyttelse af sigtede under 18 år²⁵. Trods offentlighedsprincippet historisk set er en væsentlig retssikkerhedsgaranti for tiltalte, kan der ikke ses bort fra, at offentlighed også kan opleves som en belastning for sigtede og tiltalte, ligesom det i juridisk litteratur er blevet beskrevet som noget, der kan opleves som en *"ekstrasanktion"* eller en *"tillægsstaf"*²⁶. Dette må antages særligt at gælde for straffesager med stor mediebevågenhed, hvor sagen gengives i eksempelvis liveblogs eller nyhedsartikler, hvorved private oplysninger om parterne bliver offentliggjort på internettet. Offentligheden kan dermed udgøre en følelsesmæssig krænkelse²⁷ og en form for offentlig udstilling af parterne, herunder tiltalte og sigtede.

²⁰ BET nr. 66/1953, s. 207

²¹ Proceskommissionen af 1875, Motiver, Første afsnit, Alm. Bestemmelser, Kap. VIII om Retsmøder og Retsbøger

²² BET nr. 1427/2003, s. 33

²³ BET nr. 1330/1997, s. 95

²⁴ Proceskommissionen af 1875, Motiver, Første afsnit, Alm. Bestemmelser, Kap. VIII om Retsmøder og Retsbøger

²⁵ Proceskommissionen af 1899, Første afsnit, Alm. Bestemmelser, Kap. VIII om Retsmøder og Retsbøger, § 66. I dag findes en beskyttelse af sigtede og tiltalte under 18 år i § 29, stk. 3, nr. 1 (dette gennemgås nærmere i afsnit 4.3)

²⁶ Se eksempelvis Koktvedgaard og Gammeltoft-Hansen (1978), s. 35, og Holst (2024), s. 162f.

²⁷ Hurwitz (1937), s. 30

Denne udstilling kan have store konsekvenser for tiltaltes eller sigtedes privatliv, da de skal tåle overskrifter i pressen, som blandt andet kan indeholde en beskrivelse af deres person eller deres navn. Dette var blandt andet tilfældet i en sag om millionsvindler i Socialstyrelsen, som blev afgjort ved Københavns Byret i februar 2020²⁸. Sagen blev af pressen omtalt som ”Britta Nielsen-sagen” og bilag 1 indeholder en artikel fra TV2 af 5. november 2018, senest opdateret samme dag, med overskriften: ”Svindelmistænkte Britta Nielsen er anholdt”. På dette tidspunkt var den nu dømte kun sigtet i sagen, men hendes navn var allerede offentliggjort i pressen. Under intens mediedækning kan den sigtede eller tiltalte have en oplevelse af, at der er en risiko for at blive dømt på forhånd af den digitale folke-domstol²⁹, allerede inden straffesagen er afgjort af domstolen. Det er åbenbart, at jo mere en straffesag omtales, desto større risiko er der for, at befolkningen får en opfattelse af, at den sigtede eller tiltalte faktisk er skyldig inden straffesagen er afgjort³⁰.

Offentlighedsprincippet negative følger er konsekvent fremhævet i juridisk litteratur³¹ og betænkninger. I BET nr. 622/1971 anførte udvalget, at ubehaget i visse tilfælde kan skyldes, at der kan være sager, hvor der bliver rejst sigtelse på forholdsvis usikkert grundlag, eksempelvis i sædelighedssager. Dette kan tilføje sigtede en sådan skade, at en senere påtaleopgivelse ikke vil være tilstrækkeligt til at ”rense sigtede”³². På den baggrund foreslog udvalget, at sigtede blev ligestillet med hensynet til andre i RPL § 29, stk. 4, nr. 1 om dørlukning ved unødvendig krænkelse³³. Det blev imidlertid af udvalget fremhævet, at de pågældende overvejelser vejer mindre tungt, når der er sket en foreløbig prøvelse af bevisgrundlaget og tiltale er rejst³⁴. Trods betragtningen om, at offentligheden under retsmøder kan være ubehageligt for den sigtede og tiltalte, er det herved ikke et hensyn, der tillægges stor betydning, når først der er rejst tiltale.

3.1.2.2. Hensynet til offentlighedens interesse og pressefriheden

I den juridiske litteratur er det anført, at strafferetsplejen er en ”samfundsfunktion”, samt at offentlighedsprincippet er et udtryk for borgernes krav på indsigt i domstolens virksomhed³⁵. Disse betragtninger understøttes af, at det er anerkendt som et grundlæggende demokratisk princip, at offentligheden bør have så vidt indsigt i myndighedernes, herunder domstolens, virksomhed som muligt³⁶. Endvidere fandt Højesteret i U 2024.384 H, at ”*Straffesagen mod T har betydelig offentlig interesse. Kravene til de hensyn, der skal begrunde, at hovedforhandlingen holdes for lukkede døre, må efter blandt andet EMD’s praksis vedrørende EMRK art. 6, stk. 1, ses i dette lys.*”³⁷. Dette viser, at offentlighedens interesse blev inddraget i Højesterets afvejning af, hvorvidt hovedforhandlingen skulle afholdes for lukkede døre, og at offentlighedens interesse således udgør en integreret del af de hensyn, som offentlighedsprincippet varetager.

²⁸ Sagen er beskrevet på Anklagemyndighedens hjemmeside: Dom i Britta Nielsen-sag står ved magt

²⁹ Den ”digitale folke-domstol” er et fænomen, hvor personer, ofte inden domstolens afgørelse, bliver dømt eller udstillet på sociale medier. Bilag 2, som indeholder Politiets advarsel mod deling af historier på sociale medier, viser en bekymring fænomenet, da det er ”politiets rolle at efterforske og domstolens opgave at dømme”

³⁰ Se desuden BET nr. 622/1971, s. 37f., hvor det anerkendes, at der kan være sager, hvor en senere påtaleopgivelse ikke vil være tilstrækkelig til at rense den sigtede

³¹ Se eksempelvis Liisberg og Rubin (1995), s. 22, Gammeltoft-Hansen (1998), s. 43 og Holst (2024), s. 162f

³² BET nr. 622/1971, s. 38

³³ Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 243 af 8. juni 1978 og er svarende til RPL § 29, stk. 1, nr. 3 i dag. Bestemmelsen gennemgås nærmere i afsnit 4.3

³⁴ BET nr. 622/1971, s. 38

³⁵ Frøbert, s. 110. Se også Koktvedgaard og Gammeltoft-Hansen, s. 38, hvor straffesager beskrives som ”causa publica”

³⁶ BET nr. 1427/2003, s. 33

³⁷ Sagen gennemgås nærmere i afsnit 4.2.1. Se også U 1979.1012, som gennemgås i afsnit 4.2.1, hvor landsretten fandt, at pressens mulighed for at referere fra retsforhandlingerne måtte anses for ”særligt påkrævet i den foreliggende sag”

Det principielle forfatningsretlige sigte med offentlighedsprincippet er at muliggøre en åben, offentlig kontrol med, at alt går rigtigt til³⁸. Gennemsigtigheden i strafferetsplejen styrker offentlighedens tillid til, at domstolene handler sagligt og upartisk, da de ”overvåges” af offentligheden. Denne kontrolfunktion afspejles ligeledes i nævningereglerne³⁹, hvor tilliden bygger på bevidstheden om, at almindelige borgere deltager som lægdommere og medvirker i strafferetsplejen.

Det skal imidlertid bemærkes, at kun få borgere rent faktisk overvårer retssager, hvorfor pressen fungerer som offentlighedens repræsentant i sin rolle som ”public watchdog”⁴⁰, når den eksempelvis offentliggør artikler om straffesager eller liveblogger fra retsmøder. Offentlighed er derfor en forudsætning for en effektiv pressefrihed, da det sikrer, at offentlighedens interesse faktisk bliver varetaget i praksis. Endvidere afspejles hensynet til pressens rolle som repræsentant blandt andet ved, at der gennem tiden har været et politisk ønske om at tilgodese pressen i deres dækning af retssager⁴¹, ligesom journalister har kæreadgang ved kendelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud, jf. RPL § 968, stk. 2. Hensigten bag disse beføjelser er at sikre, at hensynet til offentlighedens interesse fortsat tilgodeses, selv når forsvareren og anklagemyndigheden eventuelt måtte ønske at begrænse offentligheden⁴².

For journalister gælder et særligt ytringsfriheds- og referatprivilegium, hvorfor det for disse som udgangspunkt er straffrit at gengive oplysninger offentligt, som i anden sammenhæng kunne være ærekrænkende udsagn⁴³. Det kan imidlertid ikke afvises, at pressens dækning af straffesager kan forekomme mere dramatisk grundet deres kommercielle interesse i at tiltrække læsere, hvilket kan få straffesager til at fremstå som underholdning. Denne konsekvens må imidlertid accepteres, da alternativet ville være, at offentligheden ikke får en egentlig indsigt i strafferetsplejen, og hensynet til offentlighedens interesse derfor reelt set ikke ville blive varetaget. Dog er der fastsat grænser for, hvad pressen må anføre i dækningen af straffesager, da denne dækning kan påvirke læsers holdning til en konkret sag. Pressens dækning af straffesager skal blandt andet være objektiv og loyal, jf. § RPL 1017, stk. 1, ligesom der gælder en række vejledende presseetiske regler, som er retningslinjer for god presseskik. I henhold til retsreportage gælder det blandt andet, at mediedækningen bør være objektiv, og at private oplysninger, såsom seksuel orientering og familiemæssige forhold, kun bør nævnes, hvis det er relevant for sagen⁴⁴. Desuden ifalder pressen, og andre, strafansvar, hvis den fremsætter en udtalelse inden endelig dom, eksempelvis i en artikel, som er egnet til på uforsvarlig måde at påvirke rettens afgørelse, jf. § 1017, stk. 2, nr. 3⁴⁵. Denne strafsanktion værner om

³⁸ Christiansen m.fl. (2020), s. 131. Se også Petersen (1946), s. 287

³⁹ Se Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen, sp. 1530, hvor det bl.a. om nævningeindførslen blev anført, at: *”Betænkes det derhos, at Juryindretningen overalt, hvor den er indført, anerkjendes som et kraftigt Middel til Retfærdighedens Haandhævelse og som eet af Folkfrihedens sikkreste Værn, kan Udvalget ikke andet end ansee det for givet, at vi ogsaa i Danmark bør tilegne os dette Gode jo før jo heller.”*

⁴⁰ Om begrebet ”public watchdog” se Jakobsen og Schaumburg-Müller (2020), s. 73ff.

⁴¹ Eksempelvis var hovedformålet med L78 Forslag til lov om ændring af RPL at forbedre massemediernes muligheder for at bringe korrekt og dækkende omtale af retssager, jf. Bemærkninger til lovforslaget, afsnit 1

⁴² BET nr. 1330/1997, s. 36

⁴³ BET nr. 1205/1990, s. 132f. og BET 601/1971, s. 30. Det er dog et krav, at udtalelserne har en tilknytning til de under straffesagen behandlede spørgsmål, og i øvrigt har rimelig interesse for offentligheden, jf. Højesterets præmisser i U 1979.1028/2, hvor Højesteret fandt, at et dagblad havde overtrådt straffelovens § 264 d ved at gengive den tiltaltes udtalelse i et retsmøde under overskriften: *”Politimand: Min kone ikke kollega til myrdet luksusluder”*

⁴⁴ Jf. Vejledende regler for god presseskik retsreportage, Afsnit C, nr. 3 og 4. De presseetiske retningslinjer fra findes blandt andet på Pressenævnets hjemmeside. God presseskik vil ikke blive gennemgået nærmere

⁴⁵ Dette var eksempelvis tilfældet i U 1982.1022, hvor Ekstra Bladet i en forsideartikel havde opfordret nævninge til at frikende en drabstiltalt. Højesterets flertal henviste til tidspunktet for fremsættelsen og anførte, at udtalelserne var egnede

uskyldsformodningen⁴⁶, som indebærer, at enhver skal betragtes som uskyldig indtil domsfældelse. Strafansvaret tager afsæt i en risiko for, at retten kan blive utilbørlig påvirket i relation til resultatet⁴⁷ - eksempelvis hvis retten forud for afgørelsen læser en artikel, hvor en journalist har udtalt sig om skyldsspørgsmålet. Endvidere kan retten fravige udgangspunktet om offentlighed, og derved indskrænke pressens mulighed for at agere public watchdog, ved at træffe afgørelse om dørlukning, referat- og navneforbud. *Disse indskrænkninger vil blive gennemgået nærmere i afsnit 4 og 5.*

3.2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

EMRK beskytter grundlæggende menneske- og frihedsrettigheder. Som følge af Danmarks forpligtelser til at håndhæve EMRK og iagttage EMD's fortolkning heraf⁴⁸, vil relevante regler i henhold til offentlighedsprincippet blive gennemgået.

3.2.1. Retten til offentlighed og beskyttelse af ytringsfriheden

EMRK art. 6, stk. 1 fastslår, at enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang, samt at domme skal afsiges i et offentligt retsmøde. EMD har konsekvent understreget, at formålet med offentlighedskravet dels er at beskytte parterne mod hemmelig retspleje, som indebærer en risiko for, at uvedkommende hensyn kan influere afgørelsen, dels at sikre offentlighedens tillid til domstolene⁴⁹. Hensynene bag offentlighedsprincippet i GRL og RPL, som er gennemgået i afsnit 3.1.2, er dermed i overensstemmelse med EMD's praksis, og de hensyn, der varetages af offentlighedskravet i art. 6, stk. 1, rækker ikke videre end de hensyn, der varetages i dansk ret.

I *Martinie v. France* udtalte EMD, at: "... *By rendering the administration of justice visible, publicity contributes to the achievement of the aim of Article 6 § 1, namely a fair trial, the guarantee of which is one of the fundamental principles of any democratic society, within the meaning of the Convention*"⁵⁰. EMD har herved fastslået, at offentlighed er et redskab til at opnå det overordnede formål med art. 6, stk. 1: At sikre en retfærdig rettergang. Den retfærdige rettergang udgør et grundlæggende princip i et demokratisk samfund, og offentlighedsprincippet understøtter dette ved at sikre gennemsigtighed i retssystemet.

Ovenstående indebærer dog ikke en decideret ret til, at dørene skal være åbne under alle retsmøder, da bestemmelsen ikke er absolut. Pressen og tilhængere kan udelukkes helt eller delvist, hvis det varetager et af de opregnede hensyn i art. 6, stk. 1, 2. pkt., som blandt andet omfatter hensynet til mindreårige og beskyttelse af parternes privatliv. Disse hensyn svarer i vidt omfang til de opregnede hensyn i RPL § 29, som kan begrunde dørlukning⁵¹. Det skal dog bemærkes, at hverken referat- eller navneforbud er behandlet i EMRK, ligesom det ikke har været muligt at finde retspraksis, hvor EMD har taget stilling til det danske referat- eller navneforbud. EMD har dog anerkendt, at dørlukning kan udgøre en fravigelse af offentlighedskravet ved retsmøder, hvis det er "strictly required" som følge

til på uforsvarlig måde at påvirke nævningerne med hensyn til sagens afgørelse. Der findes desuden yderligere begrænsninger i offentlig omtale af straffesager i RPL kap. 92

⁴⁶ Princippet er ikke lovfæstet i dansk ret - modsat EMRK, som er gennemgået i afsnit 3.2.2

⁴⁷ Bormann m.fl. (2024), s. 880

⁴⁸ Christoffersen m.fl. (2024), s. 48

⁴⁹ Se eksempelvis *Sutter v. Switzerland* (1984), pr. 26-27 og *Martinie V. France* (2006), pr. 39. Se også ECHR: "Guide on Article 6", § 296-298

⁵⁰ *Martinie v. France* (2006), pr. 39. Desuden gentaget i *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal* (2018), pr. 189

⁵¹ Dørlukning i medfør af RPL § 29 gennemgås nærmere i afsnit 4

af sagens omstændigheder⁵². Dørlukning udgør en mere vidtgående fravigelse af offentlighedskravet end referat- og navneforbud⁵³, hvorfor disse ud fra en ”det mindre i det mere”-betragtning må antages at være i overensstemmelse med EMRK i sager, hvor der foretages en konkret vurdering.

Hensynene bag offentlighedskravet i EMRK art. 6, stk. 1 - dels at beskytte parterne mod hemmelig retspleje og dels at sikre offentlighedens tillid til domstolene - understøttes af ytringsfriheden i art. 10, stk. 1. Ytringsfrihed er en grundlæggende demokratisk rettighed og bestemmelsen beskytter både retten til at meddele og modtage information⁵⁴, herunder oplysninger i straffesager. Art. 10 er derved mere omfattende end den klassiske definition af ytringsfrihed, der primært retter sig mod den enkelte borgers ret til at udtrykke sin mening⁵⁵. Pressen spiller, som følge af dens rolle som public watchdog og informationsmidler⁵⁶, en central rolle i offentlighedens mulighed og ret til at modtage information, da kun et fåtal borgere rent faktisk overværer retssager, som anført ovenfor i afsnit 3.1.2.2. Gennemsigtheden i retssystemet sikres dermed gennem samspillet mellem offentlighedskravet og retten til at modtage og meddele information.

3.2.2. Grænser for pressens adgang til at oplyse offentligheden

Som anført ovenfor, fungerer offentlighedskravet i samspil med pressens mulighed for i medfør af ytringsfriheden at dække og videreformidle oplysninger fra retssager. Det er imidlertid ikke i alle tilfælde, at sigtede eller tiltalte har en interesse i, at pressen offentliggør informationer fra en straffesag, hvorfor der er grænser for, hvad pressen kan formidle til offentligheden.

I *Bédet v. Switzerland* skulle EMD foretage en afvejning mellem en journalists ytringsfrihed over for hensynet til en sigtets privatlivsfred. En journalist havde publiceret en nyhedsartikel om et færdselsuheld, hvor en bilist dræbte og kvæstede flere personer. Artiklen blev publiceret forinden straffesagen behandling i retten og indeholdt bl.a. oplysninger om ikke-offentliggjorte dokumenter og tiltaltes helbredstilstand, samt udtalelser som: ” (...) *Two days later, another letter: could the judge send him ‘the directory of the Bar Association of the Canton of Vaud’ to help him find a different defence lawyer? However, with all the recurrent lies and omissions, the mixture of naivety and arrogance, amnesia and sheer madness characterising all these statements, surely M.B. is doing everything in his power to make himself impossible to defend?*”. EMD fastslog, at hensynet til – i dette tilfælde en sigtedes - privatlivsfred og hensynet til en retfærdig rettergang, herunder gennem uskyldsformodningen, er rettigheder, som *kan* udgøre en undtagelse til ytringsfriheden, og domstolen fandt derfor, at art. 10 ikke var krænket⁵⁷.

Art. 8, stk. 1, som fastslår, at enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance, og i henhold til offentlighedsprincippet er særligt privatlivsbegrebet interessant. EMD har udtalt, at privatlivsbegrebet både dækker fysiske og psykologiske aspekter af en persons integritet og identitet, samt at begrebet skal fortolkes bredt⁵⁸. Hertil skal det bemærkes, at EMD, som anført i afsnit 2.3, har en dynamisk fortolkningsstil, hvorfor privatlivsbegrebet i art. 8 fortolkes i overensstemmelse med samfundsudviklingen. Som følge heraf kan privatlivsbegrebet ikke defineres

⁵² *Malhous v. The Czech Republic* (2001), pr. 56

⁵³ Denne betragtning er behandlet nærmere i introduktionen til afsnit 4

⁵⁴ Christoffersen m.fl. (2024), s. 1039. Se også Jakobsen og Schaumburg-Müller (2020), s. 73

⁵⁵ Christoffersen m.fl. (2024), s. 1040

⁵⁶ *Ibid.*, s. 1041f., hvor der henvises til *Pentikäinen v. Finland* (2015) og *Jersild v. Denmark* (1998)

⁵⁷ *Bédet v. Switzerland* (2016), pr. 68-70 og 74

⁵⁸ *López Ribalda and others v. Spain* (2019), pr. 87

udtømmende, hvorfor EMD foretager en konkret vurdering i den enkelte sag. Eksempelvis har EMD fastslået, at hensynet til nogens omdømme og helbredsoplysninger er omfattet af privatlivsbegrebet⁵⁹.

Art. 6, stk. 2 hjemler det straffeprocessuelle princip ”uskyldsformodningen”, som indgår som et led i at sikre en retfærdig rettergang. Princippet understøtter retten til en retfærdig rettergang i art. 6, stk. 1, og indebærer, at enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal betragtes som uskyldig. Denne beskyttelse omfatter både den tiltalte under straffesagens behandling og den, som bliver frifundet eller hvor strafforfølgning bliver opgivet⁶⁰. EMD har fastslået, at pressens rolle som informationsformidler til offentligheden er væsentlig, men at deres dækning ikke må skade retten til en retfærdig rettergang, herunder uskyldsformodningen⁶¹. Dette derved udgør en begrænsning i pressens ytringsfrihed, da den i sin dækning *skal* tage et vis hensyn til sigtede eller tiltalte.

3.2.3. Offentlighedskravet og ytringsfriheden over for retten til privatliv og uskyldsformodningen

EMD har understreget, at nationale domstole skal foretage en afvejning mellem rettigheder, som kolliderer⁶². Denne hensynsafvejning har EMD blandt andet foretaget i *Bédet v. Switzerland*⁶³, hvor hensynet til pressens ytringsfrihed og den anklagedes ret til respekt for privatliv kolliderede. EMD konkluderede, at art. 10 ikke var krænket og lagde blandt andet vægt på, at der var tale om en offentliggørelse af ikke-offentliggjorte dokumenter, den anklagedes sårbarhed, den nedladende tone i artiklen og hvorvidt der reelt var en almen offentlig interesse⁶⁴.

EMD foretog ligeledes en hensynsafvejning i *News Verlag Gmbh & Co. KG v. Austria*, hvor domstolen imidlertid nåede til det modsatte resultat, og statuerede, at art. 10 var krænket. Sagen omhandlede en publicering af en artikel med billeder af den omhandlede person, der var sigtet for at sende brevbomber til politikere. EMD tillagde hensynet til ytrings- og informationsfriheden større vægt end hensynet til den tiltaltes privatliv, og lagde ved sin afgørelse blandt andet vægt på, at der var tale om en lovovertrædelse med politisk baggrund, der var rettet mod grundlaget for et demokratisk samfund, hvorfor sagen havde stor almen interesse⁶⁵.

EMD lægger under hensynsafvejningen herved vægt på kriminalitetens karakter, måden oplysningerne bliver offentliggjort på, samt den almene offentligheds interesse i sagen. At domstolene skal foretage en hensynsafvejning, fremgår ligeledes af ministerkomitéen i Rec (2003)13, som blev vedtaget i juli 2003, hvor vigtigheden af både hensynet til uskyldsformodningen, retten til privatliv og ytringsfriheden, herunder retten til at informere offentligheden, indledningsvist påpeges. Derefter fremhæves det, at pressens dækning af straffesager spiller en vigtig rolle i at oplyse offentligheden, men at der skal foretages en konkret afvejning mellem rettighederne i art. 6, 8 og 10, når der foreligger en interessekonflikt⁶⁶.

⁵⁹ *Bédet v. Switzerland* (2016), pr. 72 og *Z v. Finland* (1997), pr. 95

⁶⁰ *Allan v. The United Kingdom*, pr. 93-94. Se også *Kjølbro* (2023), s. 721f.

⁶¹ *Bédet v. Switzerland* (2016), pr. 51

⁶² *Ibid.*, pr. 74

⁶³ Sagen er gennemgået i afsnit 3.2.2

⁶⁴ *Bédet v. Switzerland* (2016), pr. 56-57, 60, 66-67 og 78

⁶⁵ *News Verlag Gmbh & Co. KG v. Austria* (2000), pr. 54-55

⁶⁶ Rec (2003)13, s. 1

4. Offentlighedsprincippet praktiske betydning – med fokus på dørlukning

Den grundlæggende hovedregel er, at straffesager behandles ved offentlige retsmøder. Offentlighedsprincippet er dog ikke absolut, idet GRL § 65, stk. 1 og RPL § 28 a, stk. 1 foreskriver henholdsvis, at offentligheden skal gennemføres i ”videst muligt omfang”, og at retsmøder er offentlige, ”medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov”.

Retten kan i medfør af RPL §§ 28 b-32 a begrænse offentlighedens indsigt i retsmøder ved dørlukning, referatforbud og navneforbud. Som følge af udgangspunktet om offentlighed i retsplejen, skal retten ved en fravigelse af denne foretage en afvejning mellem hensynet til offentligheden og de modstående hensyn, som kan begrunde indskrænkningen, eksempelvis hensynet til, at nogen krænkelse unødvendigt. EMD har ligeledes fastslået, at nationale domstole skal foretage en sådan afvejning af rettigheder, som er i konflikt med hinanden⁶⁷, og hensynet til offentligheden må herved vige, hvis der forligger mere tungtvejende modhensyn.

Dørlukning udgør en mere indgribende fravigelse af offentlighedsprincippet end de andre forbud, hvilket understøttes af RPL § 29, stk. 5, som gennemgås i afsnit 4.1. Begrundelsen herfor er, at dørlukning både påvirker hensynet til tiltaltes retssikkerhed og offentlighedens interesse, da tilhørere udelukkes fra retsmødet og de oplysninger, der fremkommer i retten, ikke må gengives offentligt. Ved et referat- og navneforbud har tilhørere derimod fortsat adgang til retsmødet, hvilket muliggør en vis kontrol med, at den tiltalte ikke udsættes for vilkårlig magtudøvelse, og hensynet til tiltaltes retssikkerhed varetages dermed fortsat. Referatforbuddet begrænser dog hensynet til offentlighedens interesse i et vist omfang i praksis, da pressen ikke må viderebringe oplysninger fra retsmødet, og kun et fåtal af borgerne rent faktisk overværer retssager. Et navneforbud udgør det mindst indgribende middel, da det kun begrænser adgangen til offentligt at gengive information, hvorpå den tiltalte eller sigtede kan identificeres.

Eftersom dørlukning udgør det mest intensive indgreb i offentlighedsprincippet, vil der blive taget udgangspunkt i sådanne sager i de følgende afsnit. Hensigten med dette afsnit er at klarlægge, hvilken vægt offentlighedsprincippet tillægges i dag, herunder om der er sket en udvikling i domstolenes hensynsafvejningen af offentlighedsprincippet over for modstående hensyn. For at skabe et helhedsbillede af denne afvejning inddrages både retspraksis, hvor domstolene har foretaget afvejningen over for samfunds- og procesrelaterede hensyn, samt retspraksis, hvor dørlukningen begæres på baggrund af hensynet til den tiltalte.

4.1. Kort om dørlukning

En fravigelse af offentlighedsprincippet ved retsmøder kræver, som nævnt ovenfor, lovhjemmel, jf. § 28 a, stk. 1, og reglerne om dørlukning er nærmere beskrevet i §§ 29-29 e. Ved dørlukning har offentligheden ikke adgang til at overvære retsmødet, og formålet er netop at sikre, at de oplysninger, der fremkommer under retsmødet, ikke videregives offentligt⁶⁸.

Forinden retten træffer afgørelse om dørlukning, skal den dog vurdere, om et referat- og navneforbud i stedet vil være tilstrækkeligt til at opnå det ønskede formål, jf. § 29, stk. 5. Denne bestemmelse afspejler proportionalitetsprincippet, hvorefter mindre indgribende foranstaltninger skal anvendes, hvis disse kan opfylde samme formål, idet udgangspunktet er, at retsmøder er offentlige.

⁶⁷ Henynsafvejningen i henhold til EMRK er gennemgået i afsnit 3.2.3

⁶⁸ Medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet, jf. RPL § 29 d

Proportionalitetsprincippet gælder ligeledes, når retten har truffet afgørelse om dørlukning, da dørlukningen eventuelt kan begrænses til kun at omfatte dele af en sag, eksempelvis under en vidneforklaring eller tiltaltes forklaring af sine personlige forhold. Denne proportionalitetsafvejning kommer desuden til udtryk i *Nikolova and Vandova v. Bulgarien*, hvor EMD fastslog, at nationale domstole skal overveje, om dørlukning er nødvendigt i det konkrete tilfælde, samt at dørlukning skal begrænses til det strengt nødvendige for at varetage det modstående hensyn til offentlighedsprincippet⁶⁹.

I den oprindelige udformning af reglerne om dørlukning var der færre hensyn, der kunne begrunde en fravigelse af udgangspunktet om offentlighed ved retsmøder. I straffesager omfattede dette hensynet til sædeligheden, ro og orden, sagens opklaring, forholdet til fremmede magter og til sigtede under 18 år i forbindelse med retshandlinger uden for domsforhandling⁷⁰. I dag er der yderligere hensyn, der kan begrunde dørlukning, herunder beskyttelse mod unødvendig krænkelse, jf. § 29, stk. 1, nr. 2-3⁷¹. Derudover er der i straffesager hjemmel til dørlukning, hvis sigtede er under 18 år - ikke kun ved retshandlinger uden for domsforhandlingen, men også under selve domsforhandlingen – samt hvis et offentligt retsmøde vil medføre fare for nogens sikkerhed, eller antages at vil hindre sagens opklaring, jf. § 29, stk. 3, nr. 1 og 3-4. Som anført i afsnit 3.2 svarer disse hensyn i vidt omfang til de hensyn, som ifølge EMRK art. 6 kan begrunde en hel eller delvis udelukkelse af tilhørere, da disse hensyn blandt andet omfatter hensynet til sædeligheden, den nationale sikkerhed, mindreårige og beskyttelse af privatliv⁷².

Fælles for de ovenstående hensyn, der kan begrunde dørlukning, er, at det enten er tale om individuelle hensyn til parterne (herunder hensynet til unødvendig krænkelse og nogens sikkerhed), procesrelaterede hensyn (herunder hensynet til sagens oplysning) eller samfundshensyn (herunder hensynet til fremmede magter).

4.2. Offentlighedsprincippet over for samfunds- og procesrelaterede hensyn

I det følgende afsnit undersøges hvilken vægt offentlighedsprincippet tillægges over for hensynet til fremmede magter og sagens oplysning (samfunds- og procesrelaterede hensyn), herunder om der er sket en udvikling i denne afvejning. Som følge af, at disse hensyn ikke relaterer sig til straffesagens parter, er retspraksis med denne type hensynsafvejning særlig egnet til at belyse, hvilken generel vægt offentlighedsprincippet tillægges i afvejningen. I modsætning til de individuelle hensyn, er der tale om mere overordnede hensyn, der ikke varierer ud fra parternes individuelle omstændigheder, hvor den konkrete afvejning særligt kan variere fra sag til sag.

4.2.1. Hensynet til fremmede magter, jf. RPL § 29, stk. 1, nr. 2

Både U 1977.831/1H og U 1979.1012 H vedrørte sager om spionage. I førstnævnte sag fandt landsretten, at anklagemyndighedens begæring om dørlukning ikke kunne tages til følge under hele domsforhandlingen, men kun under de forhold, som var begået helt eller delvist i udlandet af hensyn til fremmede magter. Højesterets flertal nåede imidlertid til en anden konklusion og vurderede, uden nærmere begrundelse, at hensynet til statens relationer til fremmede magter nødvendiggjorde

⁶⁹ *Nikolova and Vandova v. Bulgarien* (2013), pr. 74

⁷⁰ Lov nr. 53 af 10. april 1909 om rettens pleje § 30

⁷¹ Dog blev muligheden for dørlukning af hensyn til sædeligheden ophævet ved lov nr. 362 af 2. juni 1999 om ændring af retsplejeloven. Baggrunden for ændringen var, at bestemmelsen blev anset som overflødig, da hensynet varetages tilstrækkeligt af RPL § 29, stk. 1, nr. 3 om hensynet til unødvendig krænkelse, ligesom forurettede har et ubetinget krav på dørlukning i sædelighedssager efter § 29 a, jf. L78 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 29

⁷² Offentlighedsprincippet i henhold til EMRK er gennemgået i afsnit 3.2

dørlukning under hele sagen. Lignende gjorde sig gældende i 1979-sagen, hvor landsretten omtalte offentlighedsprincippet som et ”væsentligt retsplejehensyn” og lagde vægt på pressens adgang til at referere retsforhandlingerne, særligt i lyset af den omtale, sagen allerede havde haft i pressen. På den baggrund fandt landsretten ikke grundlag for dørlukning, men bemærkede, at spørgsmålet kunne genovervejes under dele af domsforhandlingen. Højesteret ændrede imidlertid afgørelsen og tiltrådte anklagemyndighedens påstand om dørlukning. I begge sager forsøgte landsretten herved at imødekomme offentlighedsprincippet, hvorimod Højesteret ændrede landsrettens afgørelser ved blot at citere ordlyden i § 29, stk. 1, nr. 2. Dette gør det vanskeligt at vurdere, hvordan Højesteret foretog sin afvejning mellem offentlighedsprincippet og det samfundsmæssige hensyn i at lukke dørene under retsmødet, da afgørelserne fremstår korte og standardiserede.

Senere afgørelser viser dog, at Højesteret har ændret denne praksis. I U 2023.4567, hvor en tidligere ansat i PET var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 152, ændrede Højesteret landsrettens afgørelse således, at anklagemyndighedens påstand om dørlukning ikke blev taget til følge. Anklagemyndigheden havde blandt andet begrundet deres begæring med, at et åbent retsmøde ville afsløre PET’s arbejdsmetoder, svagheder og samarbejdspartnere. Byretten imødekom anmodningen om dørlukning under hele retsmødet. Landsretten lagde imidlertid vægt på, at der skulle foretages en afvejning mellem sagens karakter samt de oplysninger, der måtte forventes at fremkomme under retsmødet, og den offentlige interesse i at kunne følge med i sagen i et offentligt retsmøde, hvorfor dørlukningen kun skulle være delvis. Højesteret henviste derimod til, at det af EMD’s praksis fremgår, at tilstedeværelse af klassificerede oplysninger i sagens akter ikke i sig selv kan begrunde, at der træffes beslutning om dørlukning. Højesteret henviste endvidere til, at der skal foretages en afvejning af hensynene bag offentlighedsprincippet over for de modstående hensyn, som efter art. 6 kan begrunde dørlukning. På baggrund af dette fandt flertallet, at straffesagen havde en betydelig offentlig interesse, samt at de af anklagemyndigheden beskrevne modstående hensyn var af så generel og overordnet karakter, at den efterprøvelse fra domstolenes side, som RPL og EMRK forudsætter, ikke var mulig. Højesteret statuerede herved, at det ikke er tilstrækkeligt at henvise til klassificeret materiale eller blot påberåbe sig hensynet til ”statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse” til opnå en imødekommelse af dørlukning.

By- og landsretten har sidenhen i U 2024.297 - om overtrædelse af straffelovens §§ 109 og 152 - henvist til ovenstående afgørelse. Både by- og landsretten lagde vægt på, at af anklagemyndigheden blandt andet klart havde beskrevet, hvordan et offentligt retsmøde kunne skade FE’s samarbejde med udenlandske samarbejdspartnere. Endvidere anførte landsrettens flertal, at der skulle foretages en samlet afvejning i forhold til hensynet i § 29, stk. 1, nr. 2, sagens karakter, de oplysninger, der måtte forventes at fremkomme under hovedforhandlingen, og den offentlige interesse i at kunne følge sagen under et offentligt retsmøde. På denne baggrund blev byrettens afgørelse stadfæstet. Trods by- og landsrettens konkrete afvejning mellem de modstående hensyn, var Højesterets vurdering anderledes. Højesteret lagde ved sin afgørelse vægt på, at kablesamarbejdets eksistens var offentligt kendt, samt at sagen var af stor offentlig interesse, hvorfor kendelsen blev ændret, således dørene kun delvist skulle lukkes under hovedforhandlingen. Det samme resultat gjorde sig gældende i U 2024.384 H om overtrædelse af straffelovens § 109. I denne sag bemærkes desuden, at Højesteret ikke forholdt sig til tiltaltes anbringende om, at dørlukning kunne få en negativ indflydelse på hans tillid til processen mod ham – og herved hensynet til tiltaltes retssikkerhed - men kun til offentlighedens interesse⁷³.

⁷³ Dette synspunkt vil blive gennemgået nærmere i afsnit 4.4.2

4.2.2. Hensynet til sagens oplysning, jf. RPL § 29, stk. 3, nr. 4

I medfør af § 29, stk. 3, nr. 4, er det muligt at træffe kendelse om dørlukning, hvis sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages på afgørende måde at hindre sagens oplysning. Der er flere sager, der omhandler, at den sigtede ikke ønsker at udtale sig eller afgive forklaring, når pressen er til stede under retsmødet. Dette skal ses i lyset af, som anført i afsnit 3.1.2.1.1, at mange sigtede opfatter offentligheden som en yderligere belastning.

Det skal bemærkes, at følgende retspraksis kun omfatter tilfælde, hvor der ikke er rejst tiltale. Dørlukning under en hovedforhandling i medfør af stk. 3, nr. 4, kun kan ske i 1. instans, når det må forventes, at der senere rejses tiltale mod medgerningsmænd, og ganske særlige hensyn gør dørlukning påkrævet, jf. § 29, stk. 4. Når der er rejst tiltale kan der herved ikke ske dørlukning i medfør af stk. 3, nr. 4 med henvisning til, at tiltalte ikke ønsker at afgive forklaring ved pressens tilstedeværelse.

Et relevant eksempel på, at sigtede ikke ønsker at udtale sig, findes i U 2000.998 Ø, som omhandlede overgreb mod mindreårige drenge. Anklagemyndigheden begærede dørlukning af hensyn til, at sigtede havde udtalt, at han ikke ønskede at afgive forklaring for åbne døre, hvorfor sagen ikke kunne behandles som en tilståelsessag. Dette ville udsætte de forurettede for en yderligere og unødvendig belastning, da de i så fald skulle genafhøres til video eller, afhængig af alder, afgive forklaring i retten. En journalist anførte derimod, at der som følge af offentlighedens interesse i sagen, hvis karakter og omfang havde opskræmt lokalområdet, ikke skulle ske dørlukning. Journalisten anførte endvidere, at det ikke kunne antages at skade efterforskningen, at sagen blev behandlet for åbne døre, da denne efter det oplyste var afsluttet. Landsretten fandt imidlertid, modsat byretten⁷⁴, at der var grundlag for dørlukning med henvisning til sagens oplysning, da sigtede ikke ville afgive forklaring i et åbent retsmøde, ligesom der var et hensyn til de forurettede. Det samme resultat gjorde sig gældende i eksempelvis U 2001.1373 V og TfK 2009.331/2 V –omhandlende manddrab - hvor landsretten ligeledes ændrede byrettens afgørelse.

Denne praksis er blevet kritiseret i juridisk litteratur og af journalister, da det *”ikke skal være sigtede, der gennem sin holdning til at udtale sig i retsmødet, dirigerer, om retsmødet skal afholdes for lukkede døre”*⁷⁵. Praksissen ses, trods kritikpunktet, imidlertid fastholdt i eksempelvis U 2023.22. Sagen omhandlede, hvorvidt dørene kunne lukkes under et indenretligt forhør, som skulle afholdes med henblik på en stillingtagen til, om sigtedes forklaring kunne danne grundlag for en tilståelsessag om drab. Byretten afsagde kendelse om dørlukning, hvilket landsretten stadfæstede med henvisning til, at sigtede under retsmødet i byretten faktisk var ude af stand til at afgive fuld forklaring. Endvidere anførte landsretten, at det var udelukket at opnå en forklaring fra T, såfremt offentligheden, herunder pressen og familiemedlemmer, var til stede, ligesom de henviste til, at sagen drejede sig om drab i nær familie. Landsrettens kendelse blev stadfæstet af Højesteret.

Denne praksis er desuden blevet beskrevet af udvalget i BET nr. 1330/1997, hvor udvalget ikke fandt grundlag for at ændre de gældende retsregler om dørlukning. Imidlertid foreslog udvalget, at bestemmelsens ordlyd blev ændret til mere overskuelig og moderne sprogbrug, hvilket Justitsministeriet

⁷⁴ Byretten lagde bl.a. vægt på, at sagen var færdigefterforsket, samt at der ikke kunne forventes at blive rejst sigtelse eller tiltale mod andre. Landsretten afviste dette med henvisning til, at det pågældende stadie af retsmødet ikke kunne betragtes som en hovedforhandling

⁷⁵ Jochimsen (2024), s. 117. Se også journalisters protest i TfK 2009.331/2 V og anbringender i 2023.22 H, hvor tilsvarende blev fremhævet. I sidstnævnte sag anførte en journalist, at *”det udhuler grundprincippet om offentlighed i retsplejen, når afhøringer af sigtede eller tiltalte fremover finder sted for lukkede døre, blot fordi den sigtede/tiltalte finder det ubehageligt at skulle afgive forklaring i et offentligt retsmøde”*

tilsluttede sig⁷⁶. Ordlyden blev herefter revideret uden indholdsmæssige ændringer, og modsætningsvist kan sluttes, at dørlukning under henvisning til sagens oplysning, når sigtede nægter at udtale sig ved tilstedeværelsen af tilhørere, anerkendes af lovgiver som en situation, der er omfattet bestemmelsens anvendelsesområde.

Praksis viser, at det beror på en konkret vurdering af sagens omstændigheder, når det skal afgøres, hvorvidt der kan ske dørlukning i medfør af § 29, stk. 3, nr. 4, når sigtede ikke ønsker at afgive forklaring for åbne døre. Ved vurderingen lægges blandt andet vægt på hensynet til sagens karakter, hvilket illustreres i U 2011.1285/2 H og U 2023.22 H, hvor det blev tillagt betydning, at sagerne omhandlede drab i nær familie. Desuden skal sigtedes forklaring være af afgørende betydning, hvilket der blev lagt vægt på i TfK 2005.728/2 Ø og U 2011.1285/2 H, ligesom sigtedes psykiske tilstand i disse sager blev tillagt betydning. At der lægges vægt på, at sigtedes forklaring skal være af afgørende betydning, understreger desuden, at der er tale om et hensyn til sagens oplysning og ikke til det faktum, at sigtede ikke ønsker at afgive forklaring for åbne døre.

4.3. Offentlighedsprincippet over for det individuelle hensyn til den sigtede og tiltalte

Selvom offentlighedsprincippet, som gennemgået i afsnit 3.1.2.1, i teorien varetager hensynet til tiltaltes retssikkerhed, viser praksis, at der kan forekomme tilfælde, hvor den sigtede eller tiltalte ikke ønsker denne offentlighed og den retssikkerhedsgaranti, der følger deraf. Dette skyldes, at offentligheden, som beskrevet i afsnit 3.1.2.1.1, kan opleves som en belastning og en "tillægsstraf". Følgende afsnit vil derfor behandle tilfælde, hvor der anmodes om dørlukning *af hensyn til* den sigtede eller tiltalte. Dette omfatter dermed tilfælde, hvor domstolene skal foretage en afvejning mellem hensynet til offentlighedens interesse og det individuelle hensyn til sigtede eller tiltalte.

4.3.1. Hensynet til unødvendig krænkelse af sigtede eller tiltalte, jf. RPL § 29, stk. 1, nr. 3

Som beskrevet i afsnit 3.1.2.2.1 om § 29, stk. 1, nr. 3 har udvalget i BET nr. 622/1971 anført, at de pågældende overvejelser – om at ligestille sigtede med andre, fordi en senere påtaleopgivelse ikke altid vil være tilstrækkeligt til at rense sigtede – vejer mindre tungt, når der er sket en foreløbig prøvelse af bevisgrundlaget, og tiltale er rejst⁷⁷. Det er af udvalget og lovgiver gjort klart⁷⁸, at hensynet til unødvendig krænkelse som det klare udgangspunkt må vige for hensynet til offentlighedens interesse, når der er rejst tiltale. Det er endvidere i den juridiske litteratur anført, at den krænkelse der består i offentligt at fremtræde som sigtet eller tiltalt, ikke i sig selv er nok til at udelukke offentligheden efter reglernes indhold⁷⁹.

Synspunktet om, at der er et mindre beskyttelseshensyn til en tiltalt, fordi anklagemyndigheden har foretaget en foreløbig prøvelse af bevisgrundlaget, skal ses i lyset af grundlaget for en tiltalerejsning. Anklagemyndigheden må kun rejse tiltale, hvis det vurderes, at der vil ske domfældelse, og derved vurderes, at gerningspersonens skyld kan bevises at være "ud over enhver rimelig tvivl". Dette indebærer, at der skal være tilstrækkelige beviser for straffesagen, forinden der kan rejses tiltale. Til

⁷⁶ BET nr. 1330/1997, s. 111 og L78 om Forslag til lov om ændring af RPL, Bemærkninger til lovforslaget, afsnit 5.2

⁷⁷ BET nr. 622/1971, s. 37f.

⁷⁸ Af L134 Lov om ændring af retsplejeloven mv. fremgår, at: "*I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser er derfor hovedsagelig kun omtalt de paragraffer, der har et andet indhold end de tilsvarende bestemmelser i betænkningssudkastene*", jf. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, sp. 2379. Da ligestillingen mellem sigtede og hensynet til andre ved dørlukning med henvisning til unødvendig krænkelse ikke er omtalt i bemærkningerne til § 1, nr. 1, må det modsætningsvist sluttes, at lovgiver var enig i udvalgets betragtninger

⁷⁹ Se eksempelvis Liisberg og Rubin (1995), s. 43, Jakobsen og Schaumburg-Müller (2020), s. 695 og Jochimsen (2024)

sammenligning kræves der ved grundlovsforhør med begæring om varetægtsfængsling blot en ”begrundet mistanke” om, at den sigtede har begået gerningen, jf. § 721, stk. 1⁸⁰. I disse tilfælde vil der ofte foreligge en vis usikkerhed om sigtelsen grundet sagens tidlige stadie, hvorfor det er hensigtsmæssigt, at der generelt er et større beskyttelseshensyn til en sigtet.

Selvom det ovennævnte er det klare udgangspunkt, udelukker det ikke, at domstolene i praksis, afhængigt af sagens omstændigheder, *kan* tillægge hensynet til den unødvendige krænkelse af tiltalte større vægt end hensynet til offentlighedens interesse. Et illustrativt eksempel herpå er den situation, hvor den tiltaltes forklaring om sine personlige forhold under hovedforhandlingen indeholder helbredsmæssige oplysninger, hvor det ville medføre den tiltalte en unødvendig krænkelse, såfremt disse oplysninger blev offentliggjort. I disse tilfælde er der et hensyn til tiltaltes privatliv – da EMD blandt andet har fastslået, at lægelige oplysninger er omfattet beskyttelsen i EMRK art. 8, stk. 1⁸¹ – som retten skal inddrage i sin afvejning af, hvorvidt der skal ske dørlukning under en sådan forklaring.

Dette var eksempelvis tilfældet i U 1966.100, som omhandlede en overtrædelse af skattekontrollen⁸², hvor der skulle fremføres lægelige oplysninger om tiltaltes person under sagen. Højesteret tog tiltaltes begæring om dørlukning til følge under henvisning til, at et offentligt retsmøde ville tilføje ham en uforholdsmæssig stor lidelse som følge af de foreliggende oplysninger. Det er dog bemærkelsesværdigt, at Højesteret afsagde kendelse om dørlukning under *hele* retsmødet, og ikke begrænsede den til fremlæggelsen af de lægelige oplysninger. Hvis dørene eksempelvis kun lukkes under tiltaltes forklaring om sine personlige forhold, tilgodeses udgangspunktet om offentlighed og hensynet til offentlighedens interesse i større omfang, samtidig med at hensynet til tiltaltes unødvendige krænkelse fortsat kan varetages. Grundet dørlukningen under hele retsmødet, er det imidlertid uklart, hvad der konkret begrundede denne beslutning. Den mest nærliggende forklaring er dog, at retten vurderede, at hensynet til tiltalte ikke kunne tilgodeses gennem en delvis dørlukning. Det har ikke været muligt at finde nyere trykt retspraksis, hvor domstolene har lukket dørene under hele retsmødet med henvisning til en unødvendig krænkelse af tiltalte, hvorfor det må antages, at disse situationer forekommer sjældent.

4.3.2. Hensynet til sigtedes eller tiltaltes alder, jf. RPL § 29, stk. 3, nr. 1

Som gennemgået i afsnit 3.1.2.1.1 blev dørlukning med henvisning til sigtedes alder (unge under 18 år) indført i forbindelse med Proceskommissionens synspunkt om, at offentligheden kan opleves som ubehagelig for sigtede⁸³. Ved lov nr. 209 af 23. juli 1932 blev denne adgang til dørlukning udvidet til også at omfatte domsforhandlingen, og dermed også tiltalte under 18 år, samt gjort uafhængig af, om der blev fremsat en begæring herom. Bestemmelsen udspringer af et generelt beskyttelseshensyn over for unge mennesker, herunder unge lovovertrædere, hvilket blandt andet afspejles i adgangen til

⁸⁰ Mistankekravet ved retshåndhævelseskravet er dog ”særlig bestyrket mistanke”, jf. RPL § 721, stk. 2

⁸¹ Z mod Finland (1997), pr. 95. EMRK art. 8 er gennemgået i afsnit 3.2.2

⁸² Det skal bemærkes, at denne sag er afgjort før ligestillingen af sigtede og andre i § 29, stk. 4, nr. 1 ved lov nr. 243 af 8. juni 1978, svarende til § 29, stk. 1, nr. 3 i dag. Det har ikke været muligt at finde nyere trykt retspraksis, hvor retten har taget stilling til hensynet i forhold til en tiltalt. Dette antages at skyldes, at bestemmelsens primære anvendelsesområde er over for andre end sigtede (og tiltalte). I trykt retspraksis findes bestemmelsen eksempelvis påberåbt i et stort antal straffesager om seksualforbrydelser, hvor § 29 a, stk. 1 og 2 - om forurettedes krav på, at dørene lukkes under dennes egen forklaring – ikke fandt anvendelse eller ikke kunne yde forurettede tilstrækkelig beskyttelse. *Se eksempelvis TfK 2000.684 Ø, U 2005.2310/1 Ø og U 2006.2445 V*

⁸³ Proceskommissionen af 1899, Første afsnit, Alm. Bestemmelser, Kap. VIII om Retsmøder og Retsbøger, § 66

at lukke dørene under henvisning til alder⁸⁴. Offentligheden i straffesager kan opleves som en belastning, og dørlukningen udgør et værn til at beskytte de unge mod at blive offentligt udstillet, ligesom straffesagen ikke vil få negative konsekvenser for dem senere i livet, fordi retsmødet er lukket og sagen ikke må gengives offentligt.

I U 2004.658 V blev to 16-årige, som var sigtet for tre røverier, et forsøg på røveri, tre tyverier og et brugstyveri, fremstillet i et grundlovsforfær. Byretten lagde vægt på, at referat- eller navneforbud ikke kunne antages at være tilstrækkeligt til at varetage hensynet til de sigtede, hvorfor der blev afsagt kendelse om dørlukning under henvisning til deres alder. Kendelsen blev kærret og landsretten fastslog, at der også i denne type sager, skal foretages en afvejning over for hensynet til offentlighedens interesse i at kunne følge straffesagen. Landsretten lagde i sin afvejning vægt på, at der var tale om grov kriminalitet, herunder røveri under trussel med pistol, der generelt påkalder sig stor offentlig opmærksomhed, samt at omstændighederne i sagen ikke var af sådan karakter, at de sigtedes forklaring under et offentligt retsmøde ville være så belastende, at det krævede dørlukning. Endvidere lagde landsretten vægt på, at der ikke var fremkommet oplysninger i grundlovsforhøret, som i tilstrækkelig grad kunne begrunde, at offentlighedens interesse skulle vige for hensynet til de sigtede aldre. Landsretten fandt herved, at hensynet til de sigtede kunne varetages ved et navneforbud, hvorfor byrettens kendelse blev tilsidesat. Lignende afvejninger og udfald gjorde sig gældende i U 2002.1324 V, U 2011.2864 Ø og U 2011.2875 Ø, som ligeledes omhandlede personfarlig kriminalitet, henholdsvis voldtægt, grov vold og brandstiftelse.

Dog forelå det modsatte resultat i TFK 2006.597, hvor landsretten stadfæstede byrettens kendelse om dørlukning under hele hovedforhandlingen. I sagen var en 17-årig, der var elev på en efterskole, tiltalt for voldtægt af en anden elev. I kæreskriftet blev det blandt andet anført, at sagen havde været omtalt i den lokale avis, hvorfor offentligheden allerede var bekendt med sagens indhold, samt at sagen havde en offentlig interesse, særligt for forældre, idet børnene var i en skoles varetægt. By- og landsretten henviste imidlertid til sagens karakter samt den tiltaltes unge alder, og afsagde kendelse om dørlukning.

Trykt praksis - med undtagelse af TFK 2006.597 V - viser en tendens, hvorefter der skal en del til at fravige den umiddelbare offentlighed under henvisning til sigtedes alder. Ved afvejningen lægges der vægt på sagens omstændigheder og kriminalitetens art. Vedrørende kriminalitetens art bemærkes det, at landsretten tilsidesatte byrettens kendelse i TFK 2016.328, som bl.a. omhandlede besiddelse af overgrebsmateriale af børn. Sagen vedrørte således, modsat ovenstående afgørelser, ikke personfarlig kriminalitet. Landsretten lagde vægt på, at sigtelser af sådan karakter indebærer, at sagen har offentlig interesse, hvorfor retsmødet ikke burde have været holdt for lukkede døre.

Endvidere indgår offentlighedens interesse i afvejningen, herunder mediedækningens rolle. I U 2011.2875 havde to 14-årige sat ild til biler, et skur og et forsamlingshus. Landsretten fandt, at der var en afgørende offentlig interesse i, at beboerne i området blev underrettet om straffesagens forløb.

Endelig lægger domstolene vægt på, om hensynet til sigtede kan varetages tilstrækkeligt ved navne- eller referatforbud⁸⁵. I både U 2004.658 og U 2011.2864 vurderede landsretten, at hensynet til de

⁸⁴ Det særlige hensyn til unge lovovertrædere er udbredt i strafferetsplejen. Eksempelvis må sagsbehandlingstiden i sager, hvor den unge tilstår, ikke overstige to måneder, jf. RM om Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere, afsnit 2.2.5.1, ligesom der gælder en særlig regel for varigheden varetægtsfængslingen af unge i RPL § 768 a, stk. 2

⁸⁵ Hertil bemærkes reglen i RPL § 29, stk. 5, som er gennemgået i afsnit 4.1

sigtedes alder kunne varetages ved et navneforbud, ligesom det bemærkes, at landsretten i U 2002.1324 påpegede, at byretten ikke havde taget stilling til, hvorvidt et referat- eller navneforbud måtte antages at være tilstrækkeligt til at varetage hensynet til sigtede.

4.4. Hvilken vægt tillægges offentlighedsprincippet i afvejningen i praksis?

4.4.1. Sammenfattende om hvilket vægt offentlighedsprincippet tillægges i hensynsafvejningen

Det er bemærkelsesværdigt, at Højesteret i flere tilfælde foretager en anden vurdering end by- og/eller landsretten ved afvejningen af offentlighedsprincippet over for hensynet til fremmede magter i de sager, der er gennemgået i afsnit 4.2.1. Det kan dog lægges til grund, at afsnittet viser, at Højesteret var tilbageholdende i afvejningen i ældre retspraksis, og mere tilbøjelig til at fravige udgangspunktet om offentlighed - dog uden nærmere begrundelse. Imidlertid viser nyere retspraksis, at dette har ændret sig. I U 2023.456 fastslog Højesteret, at der ved afvejningen skal tages hensyn til offentlighedens interesse, sagens karakter og de angivne hensyn, der kan begrunde dørlukningen. Endvidere skal modstående hensyn til offentlighedsprincippet konkretiseres, og må ikke være af generel og overordnet karakter. Denne afgørelse er fulgt i U 2024.297 og U 2024.384. Udviklingen i retspraksis viser, at offentlighedsprincippet i dag tillægges en større vægt i afvejningen over for hensynet til fremmede magter, idet der kræves en mere konkret begrundelse end tidligere for at fravige udgangspunktet om offentlighed.

Denne udvikling i Højesterets praksis er i tråd med den konsekvente retspraksis ved dørlukning under henvisning til sigtede eller tiltalte alder, eller til uhensigtsmæssig krænkelse af denne. Trods dørlukningen i U 1966.100 og TFK 2006.597, viser retspraksisgennemgangen i afsnit 4.3 en generel tendens til, at hensynet til offentlighedens interesse vejer tungt over for hensynet til sigtede eller tiltalte. Når der er rejst tiltale, anvendes dørlukning sjældent under henvisning til tiltaltes alder eller en uhensigtsmæssig krænkelse af denne, da navne- eller referatforbud oftest vil være tilstrækkeligt til at beskytte tiltalte.

Hensynsafvejningen viser, domstolene alene træffer afgørelse om dørlukning under straffesagens behandling, hvis der foreligger særligt tungtvejende modhensyn – hvilket desuden er i tråd med RPL udgangspunkt offentlighed, som er gennemgået i afsnit 3.1 og indledningen til afsnit 4. Dog viser gennemgangen i afsnit 4.2.2, at det procesrelaterede hensyn til sagens oplysning i § 29, stk. 3, nr. 4 i stor grad medfører en fravigelse af offentlighedsprincippet i retsmøder inden hovedforhandlingen. Det skal imidlertid bemærkes, at denne mulighed for dørlukning er væsentlig, da det drejer sig om tilfælde, hvor sigtedes forklaring er af afgørende betydning. Alternativet ville være et åbent retsmøde, hvor retten skulle være foruden denne forklaring, fordi sigtede i så fald ikke ønsker at afgive forklaring. Endvidere kan der være en interesse i, at sigtedes forklaring skrives til retsbog, så den ved eventuel senere hovedforhandling kan dokumenteres som bevis i medfør af § 871, stk. 2, nr. 2.

Hensynet til offentligheden tillægges herved mindre vægt i afvejningen, når den skal afvejes over for muligheden for at opnå afklaring i en sag, herunder eventuelle væsentlige oplysninger i sagen. Det skal dog bemærkes, at udvalget i BET nr. 1330/1997 overvejede, hvorvidt der bør indsættes en regel om, at offentligheden efterfølgende skulle gøres bekendt med indholdet af den afgivne forklaring. Af dette må udledes, at udvalget forsøgte at imødekomme hensynet til offentlighedens interesse i nogen

grad, da oplysningerne i så fald ville komme frem senere under dommerens gengivelse⁸⁶. Desuden bemærkes det, at ordlyden i § 29 i RPL af 15. april 1916 var: ”... Dog kan retten undtagelsesvis på begæring af en part eller i embeds medfør beslutte, at forhandlingerne skal foregå for lukkede døre, når (...), samt med hensyn til retshandlinger, som finder sted udenfor domsforhandling [min understregning], når særegne omstændigheder giver grund til at antage, at retsmødets offentlighed vil være til hinder for sagens oplysning...”⁸⁷. Der har således siden bestemmelsens indførelse været taget et vist hensyn til offentlighedens interesse, trods det væsentlige hensyn til sagens oplysning, da dørlukning i disse tilfælde altid kun har været muligt *inden* hovedforhandlingen.

4.4.2. Gør de historiske hensyn bag offentlighedsprincippet sig fortsat gældende?

Som gennemgået i afsnit 3.1.2.1 varetager offentlighedsprincippet historisk set hensynet til tiltaltes retssikkerhed. Det er imidlertid i den juridiske litteratur blevet anført, at dette hensyn kan synes forældet i det moderne samfund⁸⁸, ligesom offentligheden kan opleves som byrdefuld for sigtede eller tiltalte, som gennemgået i afsnit 3.1.2.1.1. Synspunktet om, at hensynet kan synes forældet i det moderne samfund, understøttes af Højesterets præmisser i U 2023.4567 og U 2024.384. I sidstnævnte kendelse gjorde T gældende, at han, ligesom offentligheden, havde en væsentlig interesse i, at sagen blev dækket af pressen, samt at dørlukning kunne få negativ indflydelse på hans tillid til processen mod ham. I U 2023.4567 anførte Berlingske, at sagen, på baggrund af sin karakter, skulle behandles for åbne døre af hensyn til tiltaltes retssikkerhed og tilliden til det danske system. Højesteret forholdt sig imidlertid ikke til disse anbringender om tiltaltes retssikkerhed, og henviste i begge sager blot til, at ”*straffesagen mod T har betydelig offentlig interesse*”.

Dette kan som følge af ovenstående rejses tvivl om offentlighedsprincippets retssikkerhedsmæssige funktion i dag. Højesterets undladelse kan indikere, at offentlighedsprincippet har udviklet sig til primært at være en samfundsmæssig garanti, hvorved hensynet til offentlighedens interesse varetages, snarere end også at anses som en individuel rettighed for den tiltalte. Hvis der er tale om en reel udvikling, kunne det tænkes at hænge sammen med, at tiltaltes behov for offentlig beskyttelse er mindre i dag. Baggrunden herfor er, at der generelt er en stor tillid til domstolene i dag⁸⁹, ligesom det må kunne lægges til grund, at tiltaltes retssikkerhed i højere grad varetages gennem andre regler i RPL, herunder domstolenes uafhængighed og retten til en beskikket forsvarer.

Det skal dog bemærkes, at denne vurdering af, at hensynet til tiltaltes retssikkerhed kan synes forældet i det moderne samfund, bygger på et begrænset grundlag bestående af en fortolkning af Højesterets undladelse i to afgørelser og juridisk litteratur, hvorfor der må tages et vist forbehold. Endvidere har EMD, som gennemgået i afsnit 3.2.1, konsekvent understreget, at formålet med offentlighedskravet blandt andet er at beskytte parterne mod hemmelig retspleje⁹⁰. Det må derfor, navnlig på baggrund af Danmarks folkeretlige forpligtelser til at efterleve EMD's praksis, anses for vanskeligt at antage,

⁸⁶ BET nr. 1330/1997, s. 111. Udvalget fandt dog ikke grundlag for at indføre en sådan bestemmelse, da situationen formentlig forekommer forholdsvis sjældent, ligesom faren ved reglen kunne være, at flere sigtede bruger deres ret til at nægte at udtale sig for at fremtvinge lukkede døre, jf. s. 112

⁸⁷ I dag findes en lignende bestemmelse i RPL § 29, stk. 4. Reglen er gennemgået i afsnit 4.2.2

⁸⁸ Se eksempelvis Koktvedgaard og Gammeltoft-Hansen (1978), s. 35 og Baumbach (2021), s. 336

⁸⁹ Advokatsamfundet: ”Retssikkerhedsanalysen 2024”. Resultatet viste, at 68% af de adspurgte borgere i 2024 havde stor tillid til, at domstolene træffer velbegrundede afgørelser, der stemmer overens med lovgivningen, og yderligere 24 % i nogen grad har tillid til det. Se også Gammeltoft-Hansen (1998), s. 43, hvor det beskrives, at synsmåden om offentlighedsprincippet som en afgørende retsgaranti for den sigtede i dag er formindsket, samt at risikoen for bl.a. overgreb anses for mindre under domsforhandlingen, hvor offentlighedsprincippet finder anvendelse, end under efterforskningen

⁹⁰ Se også ECHR: ”Guide on Article 6”, § 296-298. Hertil bemærkes, at guiden er opdateret i 2025

hensynet til tiltaltes retssikkerhed ikke varetages af offentlighedsprincippet. Endelig må det som følge af udgangspunktet om offentlighed lægges til grund, at domstolene bør tillægge tiltaltes ønske om offentlighed stor vægt, medmindre samfunds- og procesrelaterede hensyn eller hensyn til andre parter, såsom forurettede, taler imod dette.

Hvorvidt offentlighedsprincippet egentligt har udviklet sig til primært at være en samfundsmæssig garanti, snarere end også at anses som en individuel rettighed for den tiltalte, ændrer imidlertid ikke ved, at der fortsat forekommer sager, hvor den tiltalte har et konkret ønske om offentlighed, hvilket blandt andet var tilfældet i de ovennævnte sager. I U 2023.4567 anførte T, at han ikke fandt grundlag for dørlukning under hele retsmødet, ligesom han ønskede størst mulig offentlighed under straffesagen. Tilsvarende gjorde sig gældende i U 2024.384 H, hvor den tiltalte blandt andet anførte, at dørlukning kunne få en negativ indflydelse på hans tillid til processen mod ham og på dele af offentlighedens tillid hertil. Ifølge den tiltalte var tiltalen mod ham - i anledning af den berettigede magtkritik - påbudt af justitsministeren på baggrund af en række fejlbeslutninger, hvilket var alment kendt. Endvidere fremhævede T, at dørlukning i sin helhed i den type sag - straffelovens § 109 - er egnet til at skabe bekymring for inddragelse af uvedkommende hensyn i retsplejen. I begge sager havde de tiltalte dermed et ønske om offentlighed under behandlingen af straffesagen, som var begrundet i deres retssikkerhed, da gennemsigtigheden muliggjorde, at der kunne føres kontrol med straffeprocessen.

5. Den stigende digitaliserings og retssikkerhedsmæssige problemstillinger

På baggrund af den digitale udvikling, som præger det moderne samfund, er det en naturlig konsekvens, at denne udvikling også har haft indflydelse på strafferetsplejen, da information i dag kan videreformidles hurtigere end nogensinde. I følgende afsnit vil det, med fokus på liveblogging og navneforbud som praktiske eksempler, blive belyst, hvordan denne stigende digitalisering kan give anledning til retssikkerhedsmæssige problemstillinger for sigtede og tiltalte.

5.1. Liveblogging

5.1.1. Kort om pressens adgang til at referere fra retsmøder

Det følger af RPL § 32, stk. 3, at journalister og andre benævnte persongrupper som udgangspunkt har ret til at transmittere tekst under et retsmøde. Bestemmelsen blev indsat i RPL ved lov nr. 1266 af 16. december 2009 om ændring af retsplejeloven mv., og denne mulighed for teksttransmission under retsmøder indebærer blandt andet, at pressen har adgang til at "liveblogge"⁹¹. Liveblogging dækker over et journalistisk redskab og er i nyere tid set anvendt i et betydeligt omfang. Redskabet indebærer, at journalister under retsmøder løbende kan foretage en samtidig teksttransmission af, hvad der sker undervejs i retsmødet, som formidles til offentligheden via mediers hjemmesider. Denne transmission vil typisk være en gengivelse uden redaktionel bearbejdning⁹².

Pressens adgang til liveblogging understøtter offentlighedsprincippet hensyn til offentlighedens interesse, da liveblogging i praksis fungerer som en moderne erstatning for, at man som tilhører skal møde fysisk op til et retsmøde for at få detaljer om en straffesag i realtid⁹³. Retten kan imidlertid på

⁹¹ Af L30 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven mv., Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 1, nr. 4 fremgår, at udtrykket "tekst" omfatter alle former for ord, bogstaver, symboler, tegn, tal mv. og alle former for tekstbeskeder, som transmitteres ved hjælp af teknisk udstyr

⁹² U 2019.2782, s. 12. Se også LEX - Danmarks Nationalleksikon: Feed, afsnit "Feeds som journalistisk værktøj"

⁹³ Hertil skal bemærkes, at liveblogging ikke er et officielt referat af straffesagen, ligesom der kan forekomme fejl i de pågældende liveblogs, da de bygger på journalistens subjektive beskrivelser

ethvert tidspunkt forbyde de omtalte persongrupper at transmittere tekst under retsmødet, jf. § 32, stk. 3. Ud over muligheden for at forbyde teksttransmission, hvis retten vurderer, at der er fare for, at noget teknisk udstyr vil blive anvendt ulovligt⁹⁴, foreligger der imidlertid ikke nærmere bidrag i bemærkningerne til lovforslaget til fastlæggelsen af, hvornår retten kan og bør forbyde teksttransmission under et retsmøde.

Udgangspunktet er, at alle frit må referere indholdet fra retsmøder offentligt⁹⁵. Retten kan dog indskrænke den middelbare offentlighed ved at nedlægge et referatforbud under retsmødet i medfør af § 30, nr. 1-4 af hensyn til sigtede eller tiltalte alder, nogens sikkerhed, sagens oplysning og hvis nogen udsættes for unødvendig krænkelse⁹⁶. Såfremt retten nedlægger et referatforbud, må ingen offentligt gengive, hvad der er hændt under retsmødet, mens referatforbuddet er gældende. Dette indebærer, at pressen heller ikke må liveblogge om disse oplysninger. Referatforbud omfatter dog kun ”forhandlingen”, jf. bestemmelsens ordlyd, og pressen kan derved frit referere og liveblogge indholdet af domme, der afsiges under retsmødet. Det skal imidlertid bemærkes, at tidligere undersøgelser viser, at referatforbuddet anvendes beskedent⁹⁷. Hertil må der tages forbehold for, at disse undersøgelser er af ældre dato, hvilket kan have indflydelse på deres aktualitet. Dog indikerer den relativt beskedne mængde af trykt retspraksis om referatforbud over for den betydelige mængde af offentliggjort retspraksis om både dørlukning og navneforbud, at referatforbud fortsat anvendes beskedent.

5.1.2. Grænser for pressens adgang til liveblogging

5.1.2.1. RPL § 182

Indtil lovændringen i 2009 var der et generelt forbud mod teksttransmission for alle personer, herunder journalister, medmindre retten undtagelsesvist tillod dette⁹⁸. Baggrunden for dette forbud var, at der havde været problemer med ulovlig brug af mobiltelefoner i forbindelse med retssager, hvorfor Domstolsstyrelsen nedsatte en arbejdsgruppe til at vurdere disse problemer. Arbejdsgruppen påpegede blandt andet, at det var problematisk, at en mobiltelefon kunne anvendes til at transmittere vidneforklaringer til personer, som befandt sig uden for retslokalet, med henblik på at påvirke efterfølgende vidners forklaringer⁹⁹.

Denne bekymring afspejler formålet med RPL § 182. Ordlyden i bestemmelsen er: ”Hvert vidne afhøres for sig. Et vidne må ikke påhøre forklaringer af andre vidner, skønsænd eller parter, medmindre andet bestemmes af retten, jf. dog § 209 a, stk. 2”. Dette indebærer, at vidner skal afhøres hver for sig, samt at et vidne ikke må befinde sig i retslokalet, indtil det selv har afgivet forklaring

⁹⁴ L30 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven mv., Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 1, nr. 4

⁹⁵ Dog må andre end de i RPL § 32, stk. 1, 1. pkt. nævnte persongrupper ikke transmittere tekst *under* retsmøder, jf. bestemmelsens 3. pkt., hvorfor disse personers adgang til at gengive indholdet fra retsmøder først aktualiseres, når den pågældende ikke længere er til stede under retsmødet

⁹⁶ Hensynene er sammenfaldende med de hensyn, der kan begrunde dørlukning i § 29, stk. 1, nr. 3 og stk. 3, nr. 1 og 3-4

⁹⁷ Justitsministeriets undersøgelse i 1990 om anvendelse af dørlukning, referat- og navneforbud i 1984 og 1989 påviste, at der kun blev afsagt kendelse om referatforbud i 2 ud af i alt 3622 undersøgte retsmøder, og ingen ud af i alt 1636 retsmøder i 1994-undersøgelsen, jf. BET nr. 1330/1997, s. 102ff. Desuden påviste en af medierepræsentanterne forestået undersøgelse om anvendelse af dørlukning, referat- og navneforbud i 4. kvartal 1994, at der kun blev nedlagt referatforbud i 5 sager, der var blevet omtalt i medierne, hvorimod der var afsagt kendelse om dørlukning og navneforbud henholdsvis 70 og 18 tilfælde, jf. BET nr. 1330/1997, s. 105f.

⁹⁸ Lov nr. 1001 af 5. oktober 2006 § 32, stk. 1. I dag er der fortsat forbud mod teksttransmission for andre end de nævnte persongrupper i bestemmelsen, jf. stk. 3, 2. pkt.

⁹⁹ L150 Forslag til lov om ændring af RPL mv., Bemærkninger til lovforslaget, Almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.1

for retten. Formålet med § 182 er at undgå, at et vidnes forklaring påvirkes af en andens forklaring¹⁰⁰, således de eksempelvis ikke afstemmer forklaringer efter hinanden. Som følge heraf øger bestemmelsen troværdigheden af vidneforklaringer generelt, og fremmer muligheden for at nå til den rigtige afgørelse¹⁰¹. Dette understøtter grundsætningen om det materielle sandhedsprincip, hvor det afgørende netop er, at der bliver truffet den materielt rigtige afgørelse i en straffesag¹⁰². Endvidere er bestemmelsen en vigtig del af tiltaltes retssikkerhed, da den blandt andet mindsker risikoen for en fejlagtig domsfældelse på baggrund af en forvansket vidneforklaring.

Ordlyden i § 182 indebærer blot et forbud mod at vidner ”påhører” andre forklaringer, der er afgivet under retsmødet, forinden de selv skal afgive forklaring. Imidlertid må det ud fra en formålsfortolkning lægges til grund, at forbuddet også omfatter tilfælde, hvorpå et vidne, som endnu ikke har afgivet forklaring for retten, kommer til kundskab om en andens forklaring som følge af en liveblog. Dette understøttes af, at Domstolsstyrelsen arbejdsgruppe ved indførslen af det generelle forbud mod teksttransmission anførte, at teksttransmission via teknisk udstyr som gengav indholdet af vidneforklaringer til andre vidner, ville være i strid med princippet i § 182¹⁰³.

5.1.2.2. U 2019.2782 H

Selvom journalister, som beskrevet i afsnit 5.1.1, som udgangspunkt har adgang til at liveblogge, kan retten på ethvert tidspunkt forbyde teksttransmission i medfør af § 32, stk. 3. I U 2019.2782 tog Højesteret stilling til omfanget af tilladeligheden af liveblogging i den pågældende sag. Sagen omhandlede, hvorvidt byretten burde have forbudt journalister at liveblogge under tiltaltes og vidners forklaringer under hovedforhandlingen i en sag, hvor de tiltalte blandt andet var tiltalt for 26 røverier og et stort antal vidner skulle afgive forklaring. I sagen var der udskrifter fra liveblogs, hvor der var lange, sammenhængende gengivelser af, hvad der var blevet forklaret, ligesom Højesteret anførte, at der var en betydelig overensstemmelse mellem det, der står anført i retsbogen, og det, der kunne læses i livebloggene. Den ”betydelige overensstemmelse” indikerer, at livebloggen gengav de tiltaltes og vidners forklaringer i en betydelig detaljegrad.

Højesteret udtalte generelt, at § 32, stk. 3 skal læses i sammenhæng med § 182, samt at formålet med § 182 er at sikre, at vidner, som endnu ikke har afgivet forklaring for retten, så vidt muligt ikke har et ”*detaljeret kendskab*” til andre vidneforklaringer. Endvidere fastslog Højesteret, at en ”*detaljeret og samtidig offentlig gengivelse af tiltaltes og vidners forklaringer under retsmøder (liveblogging) som udgangspunkt er i strid med RPL § 182 [min understregning] og derfor skal forbydes efter lovens § 32, stk. 3*”. Højesteret lagde ved sin afgørelse vægt på, at adskillelige vidner skulle afgive forklaring om blandt andet gerningsmændenes signalement, de anvendte fremgangsmåder mv. På denne baggrund fandt Højesteret, modsat by- og landsretten, at byretten burde have forbudt, at journalister livebloggede de tiltaltes og vidners forklaringer fra hovedforhandlingen i den foreliggende sag.

¹⁰⁰ Højesteret anførte i U 2019.2782, at RPL § 182 må anses for at have til formål ”at sikre, at vidner så vidt muligt ikke har detaljeret kendskab til de forklaringer, der er afgivet af de tiltalte og andre vidner, før de selv skal afgive forklaring. Se også Jakobsen og Schaumburg-Müller (2020), s. 711

¹⁰¹ Hertil bemærkes, at vidneforklaringernes troværdighed skal vurderes i forhold til øvrige beviser i sagen, da det naturligvis ikke kan garanteres, at vidner ikke har koordineret forklaringer forinden retsmødet

¹⁰² Holst (2024), s. 15

¹⁰³ L150 Forslag til lov om ændring af RPL mv., Bemærkninger til lovforslaget, Almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.2

Imidlertid fandt Højesteret ikke grundlag for at forbyde almindelig retsreportage¹⁰⁴. Højesteret anførte, at ”almindelig retsreportage” indebærer at ”*skrive om sagen og formidle indtryk af de afgivne forklaringer, uden direkte at gengive, alt hvad der er forklaret*”. Pressen skulle således, også under retsmødet, have adgang til at dække straffesagen som en almindelig retsreportage under tiltaltes og vidners forklaringer, eksempelvis ved at skrive en artikel. Uden for disse forklaringer ville det være tilladt at liveblogge på almindelig vis, eksempelvis anklagemyndighedens forelæggelse af sagen eller andre dele af bevisførelsen, da forbuddet alene var gældende under tiltaltes og vidners forklaringer. Højesteret præciserer dog ikke nærmere, *hvad der skal forstås ved at ”skrive om sagen” og ”formidle indtryk af de afgivne forklaringer, uden direkte at gengive, alt hvad der er forklaret*”. Det må imidlertid lægges til grund, at en almindelig retsreportage indebærer en journalistisk bearbejdning, hvor eksempelvis en artikel indeholder en mere generel beskrivelse af sagen uden en detaljeret gengivelse af de afgivne forklaringer¹⁰⁵. Dette betyder imidlertid ikke, at der eksempelvis er et generelt forbud mod at citere en tiltalt eller et vidne i en artikel. Det afgørende må være, at citatet blot fremstår overordnet og ikke som en forklaring, der citeres i større omfang eller systematisk, hvorved det svarer til en direkte gengivelse. Det er herved karakteren af indholdet i artiklen, som er afgørende. Såfremt det imidlertid skal undgås, at journalister eksempelvis skriver en artikel, forudsætter dette, at retten nedlægger et referatforbud i medfør af § 30.

5.1.3. Offentlighedsprincippet over for den materielle sandhed og tiltaltes retssikkerhed

Som anført i afsnit 5.1.1 indeholder bemærkningerne i lovforslaget til lov nr. 1266 af 16. december 2009 ikke - ud over hvis det vurderes, at der er fare for, at noget teknisk udstyr vil blive anvendt ulovligt - nærmere retningslinjer for, hvornår domstolene bør nedlægge et forbud mod teksttransmission. Højesterets kendelse må derfor betragtes som et vigtig bidrag til dette.

Den stigende digitalisering har via liveblogging medført en øget transparens i behandlingen af straffesager, hvilket tilgodeser offentlighedsprincippet hensyn til offentlighedens interesse. Denne transparens kan dog underminere tiltaltes retssikkerhed og det materielle sandhedsprincip¹⁰⁶, hvilket Højesteret gjorde opmærksom på i U 2019.2782, hvor retten fastslog, at § 32, stk. 3 skal læses i sammenhæng med § 182. Liveblogging af tiltaltes eller vidners forklaringer indebærer en risiko for, at vidner som endnu ikke har afgivet forklaring, bliver bekendt med andre forklaringer, selv uden at være fysisk til stede i retslokalet. Dette kan herved undergrave formålet med § 182. Vidneforklaringer uden forudgående påvirkning kan derimod, som beskrevet i afsnit 5.1.2.1, fremme muligheden for at nå frem til den materielt rigtige afgørelse.

På baggrund af formuleringen i U 2019.2782, hvorefter liveblogging ”*som udgangspunkt er i strid med RPL § 182 og derfor skal forbydes*”, kan kendelsen ikke forstås som et udtryk for et generelt forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer under retsmøder. Den må derimod blot forstås som et udgangspunkt om, at liveblogging er forbudt. Domstolene skal derfor i den konkrete sag foretage en afvejning mellem hensynet til princippet i § 182, som understøtter tiltaltes retssikkerhed og det materielle sandhedsprincip, og den offentlige interesse i, at journalister kan liveblogge. Det kan på baggrund af kendelsen konkluderes, at hvis princippet i § 182 ikke kan efterleves effektivt, skal retten forbyde liveblogging i medfør af § 32, stk. 3. Hertil bemærkes, at Højesteret,

¹⁰⁴ Almindelig retsreportage er en journalistisk genre, som ikke – modsat liveblogging – straksudgives. Genren indebærer en – ofte bearbejdet – beskrivelse af en hændelse, hvor journalisten subjektivt beskriver, hvad vedkommende har set eller hørt, jf. LEX - Danmarks Nationalleksikon: Reportage

¹⁰⁵ Se hertil U 2019.2782, s. 12 og LEX - Danmarks Nationalleksikon: Reportage

¹⁰⁶ RPL § 182 i forhold til tiltaltes retssikkerhed og det materielle sandhedsprincip er gennemgået i afsnit 5.1.2.1

som beskrevet i afsnit 5.1.2.2, lagde vægt på, at adskillelige vidner skulle afgive forklaringer om blandt andet gerningsmændenes signalement, de anvendte fremgangsmåder mv. Det kan således udledes af kendelsen, at domstolene i hvert fald bør nedlægge forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer, hvis mange vidner skal afgive forklaring og sagen bærer præg af at være båret af disse forklaringer.

Der kan imidlertid rejses tvivl om, hvorvidt Højesterets udgangspunkt kun omfatter tilfælde, hvor der afgives forklaringer med bevisfølsomme oplysninger. Dette må dog afvises på baggrund af den generelle henvisning til formålet med § 182 - at et vidne ikke må opnå et ”detaljeret kendskab” til andre forklaringer. Dette peger på et generelt udgangspunkt om forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer, som både omfatter bevisfølsomme forklaringer og forklaringer af mere generel karakter.

Trods hensynet til princippet i § 182, herunder også den materielle sandhed og tiltaltes retssikkerhed, bemærkes det, at Højesteret tillagde hensynet til offentlighedens interesse en vis vægt, da retten tillod almindelig retsreportage under retsmødet under tiltaltes og vidners forklaringer. Retten begrænsede indgrebet i offentlighedsprincippet til det nødvendige, da pressen blandt andet fortsat havde adgang til at formidle indtryk af de afgivne forklaringer, som derefter eksempelvis kunne anvendes i en artikel. Højesterets afgørelse varetager hensynet til tiltaltes retssikkerhed og den materielle sandhed på en hensigtsmæssig måde, da der for at undgå vidnepåvirkning burde have været nedlagt forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer, ligesom den samtidig, til dels, sikrer offentlighedens interesse ved, at retsreportage tillades. At Højesteret søger at imødekomme offentlighedsprincippet i videst muligt omfang, er foreneligt med udgangspunktet om offentlighed, samt med den vægt, princippet tillægges i praksis, som er gennemgået i afsnit 4.4, hvor retspraksis viser, at offentlighedsprincippet generelt vejer tungt over for modstående hensyn.

5.2.4. Liveblogging i praksis

Da Højesteret, som beskrevet i afsnit 5.1.2.2, har fastslået, at liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer som udgangspunkt er i strid med § 182, er det relevant at se på, hvordan pressen liveblogger i lyset af Højesterets kendelse, når der ikke er nedlagt forbud mod liveblogging. Af bilag 3 fremgår et uddrag af en liveblog af 13. juni 2024 af Ekstra Bladet. Sagen, herefter benævnt ”sags.nr. 466/24”, omhandlede en mand, som blandt andet var tiltalt for manddrab, voldtægt og forsøg på frihedsberøvelse¹⁰⁷. Under et retsmøde skulle en kammerat til tiltalte - i retsbogen omtalt som ”Vidne 28” - afgive forklaring, som nærværende afsnit behandler.

Uddraget af livebloggen i bilag 3 viser, at Vidne 28’s forklaring er beskrevet detaljeret. I sagen skulle tiltalte og 36 vidner afgive forklaring for retten, herunder en af de forurettede. Formålet med § 182 er, som gennemgået ovenfor, at et vidne ikke må opnå et ”detaljeret kendskab” til de forklaringer, der er afgivet for retten, før vidnet selv skal afgive forklaring¹⁰⁸. På baggrund af dette kan det diskuteres, hvorvidt retten burde have nedlagt forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer i den pågældende sag.

¹⁰⁷ Dommen er afsagt den 28. juni 2024 af Retten i Næstved. Sagen er offentliggjort i Domsdatabasen med sags.nr. 466/24

¹⁰⁸ U 2019.2782 H, s. 13. Se desuden afsnit 5.1.2.2

Bilag 4¹⁰⁹ viser betydelige ligheder mellem det, som Ekstra Bladet har liveblogget under Vidne 28's forklaring og det, der står anført i retsbogen. Det fremgår af bilag 3, at livebloggen under Vidne 28's forklaring blandt andet indeholder faktuelle oplysninger, såsom hvilket forhold vidnet afhøres om (eksempelvis "*Sorø-forholdet*") og præcise tidsangivelser ved vidnets forklaring (eksempelvis "*16.46 ringer han...*" og "*18.45 får vidnet en besked fra ham...*"), ligesom vidnet citeres adskillige gange (eksempelvis "*Det var mere reglen end undtagelsen, at jeg kørte, siger han*" og "*Atypisk, vil jeg kalde det, men ikke ekstremt påfaldende, siger han om, at [tiltalte] kørte denne dag*"¹¹⁰). Desuden er der nøje beskrivelser af vidnets personlige oplevelser, såsom at der var akavet stemning efter, at vidnet havde annonceret, at han skulle være forælder¹¹¹. Endvidere beskrives det, at vidnet havde et indtryk af, at tiltalte ville hurtigt hjem efter en fodboldkamp, som var aftenen efter forurettedes forsvinden, selvom han normalt gerne ville blive hængende¹¹².

Ved gennemgang af detaljegraden i livebloggen og indholdet i Vidne 28's forklaring, kan det lægges til grund, at andre vidner, som endnu ikke havde afgivet forklaring, ville få et "detaljeret kendskab" til Vidne 28's forklaring, hvis de læste Ekstra Bladets liveblog. På baggrund af antallet af vidner, som skulle afgive forklaring i sagen, og henset til detaljegraden af pressens liveblogging, når der ikke er nedlagt forbud¹¹³, ville det umiddelbart have været hensigtsmæssigt, at der var blevet nedlagt et forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer. I U 2019.278 tillagde Højesteret det dog vægt, at vidneforklaringerne kunne indeholde bevisfølsomme oplysninger. Dette gjorde sig imidlertid ikke gældende i Vidne 28's forklaring i sags.nr. 466/24, da vidnet primært afgav forklaring om sit forhold til den tiltalte, om tidspunkter for deres møder og deres kontakt, samt detaljer om tiltaltes person, eksempelvis at han var akavet og introvert¹¹⁴.

Det kan ikke afvises, at et vidne, som skulle afgive forklaring efter Vidne 28, ikke ubevidst kunne lade sig præge af forklaringer om tiltaltes person, eksempelvis at tiltalte var akavet, eller at tiltalte gerne ville hurtigt hjem efter en fodboldkamp, som var aftenen efter forurettedes forsvinden, selvom han normalt gerne ville blive hængende. Dog var der i nærværende sag hverken fare for, at noget teknisk udstyr vil blive anvendt ulovligt, eller tale om en vidneforklaring med bevisfølsomme oplysninger. Det må på denne baggrund konkluderes, at nuværende retningslinjer for anvendelsesområdet i § 32, stk. 3 - bemærkningerne i lovforslaget til lov nr. 1266 af 16. december 2009 og Højesterets kendelse i U 2019.278 - ikke giver grundlag for, at der i denne sagstype bør nedlægges et forbud mod liveblogging.

5.2. Navneforbuddet

5.2.1. Kort om navneforbud med hensyn til sigtede og tiltalte

Retten kan i medfør af RPL § 31, stk. 1, nr. 1-2 nedlægge navneforbud, hvis offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare eller vil udsætte nogen for unødvendig krænkelse. Disse hensyn er sammenfaldende med de hensyn, der kan begrunde dørlukning i RPL § 29, stk. 1, nr. 3 og stk. 3, nr. 3, og referatforbud i § 30, nr. 2 og 4.

¹⁰⁹ Bilag 4 illustrerer sammenfald mellem Ekstra Bladets liveblog under Vidne 28's forklaring og retsbogen til dom af 28. juni 2024 (sagsnummer 466/24), hvor sammenfaldene er markeret med gul overstregning

¹¹⁰ Bilag 3: Tidsstempel henholdsvis 09:52 og 10:06

¹¹¹ Tidsstempel 09:56

¹¹² Bilag 3: Tidsstempel 10.10

¹¹³ Denne generalisering af pressens detaljegrad tager udgangspunkt i uddraget af Ekstra Bladets liveblog i bilag 3

¹¹⁴ Bilag 3: Tidsstempel henholdsvis 09:34, 09:59, 09:52, 09:56 og 10:17

Navneforbuddet blev indført ved lov nr. 243 af 8. juni 1978. Det fremgår af udvalget i BET nr. 1330/1997, at forbuddet er en beskyttelse af sigtede og tiltalte, da det eksempelvis kan forekomme urimeligt, at denne må tåle at blive omtalt i medierne, selv hvis sagen afsluttes med en frifindelse¹¹⁵. Der er tale om et egentligt identifikationsforbud¹¹⁶, og forbuddet omfatter således alle oplysninger, som kan medføre, at offentligheden kan identificere vedkommende. Hertil bemærkes, at privatlivs-begrebet i EMRK art. 8, stk. 1 dækker flere aspekter af en persons identitet, herunder navn¹¹⁷, og navneforbuddet værner dermed herom.

En overtrædelse af navneforbuddet straffes med bøde, hvis den pågældende var bekendt med forbuddet, eller hvis den pågældende, da overtrædelsen fandt sted, vidste eller burde vide, at sagen verserede ved retten, eller at politiet efterforskede sagen, jf. § 32 b, stk. 2. I forhold til uagtsomhedsvurderingen i stk. 2, 2. pkt., fremgår det af bemærkningerne i lovforslaget til lov nr. 362 af 2. juni 1999, at bestemmelsen indebærer, at journalister skal forhøre sig hos politiet, anklagemyndigheden eller domstolen om, hvorvidt der er nedlagt et navneforbud, hvis den pågældende journalist har en formodning om, at der verserer en straffesag ved disse, eksempelvis i forbindelse med fængslingsbegæringer, og/eller at sagen efterforskes af politiet¹¹⁸.

5.2.2. Offentlighedsprincippet over for privatlivets fred

Navneforbuddet indskrænker den middelbare offentlighed og ved bestemmelsens indførsel var ordlyden: *"Retten kan endvidere forbyde offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl for sigtede (tiltalte) eller andre under sagen nævnte personer, såfremt der fremsættes begæring herom, og ingen offentlig interesse findes at tale derimod [min understregning]"*¹¹⁹. Som begrundelse for den vide adgang til at nedlægge et navneforbud, blev det af udvalget i BET nr. 622/1971 anført, at det er sjældent, at gengivelse af navn mv. for sigtede og andre under sagen tjener noget rimeligt formål¹²⁰.

Som følge af formuleringen *"... og ingen offentlig interesse findes at tale derimod"*, har det siden bestemmelsens indførelse været en forudsætning, at der skal foretages en hensynsafvejning. Der er tale om en afvejning mellem hensynet til privatlivets fred og offentlighedens interesse. Offentlighedens interesse indebærer befolkningens ret til at få oplyst identiteten på den pågældende, og pressens adgang til at kunne beskrive straffesagen på en fyldestgørende måde. En sådan hensynsafvejning er i overensstemmelse med EMD's praksis, da denne viser, at der ved en indskrænkning af ytringsfriheden skal foretages en afvejning mellem ytringsfriheden, herunder pressens mulighed for at meddele oplysninger fra retssager til offentligheden, over for hensynet til den sigtedes privatliv, jf. art. 8, og hensynet til uskyldsformodningen, jf. art. 6¹²¹.

Da hverken den daværende ordlyd i bestemmelsen eller dens bemærkninger indeholdt mere præcise oplysninger om, hvordan hensynsafvejningen skulle foretages, blev det af udvalget i BET nr. 1330/1997 foreslået, at der i loven bør gives en nærmere vejledning om, hvilke forhold, der kan tale imod nedlæggelse af navneforbud¹²². Ved lov nr. 362 af 2. juni 1999 om ændring af retsplejeloven, blev denne retningslinje for domstolenes hensynsafvejning mellem privatlivets fred og

¹¹⁵ BET nr. 1330/1997, s. 113

¹¹⁶ Ibid., s. 113 og L78 Forslag til lov om ændring af RPL, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 31

¹¹⁷ Bédet v. Switzerland (2016), pr. 72. Privatlivsbeskyttelsen er gennemgået i afsnit 3.2.2

¹¹⁸ L78 Forslag til lov om ændring af RPL, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 32 b

¹¹⁹ Lov nr. 243 af 8. juni 1978 § 31, stk. 3, 2. pkt.

¹²⁰ BET nr. 622/1971, s. 38

¹²¹ Hensynsafvejningen i henhold til EMD er beskrevet i afsnit 3.2.3

¹²² BET nr. 1330/1997, s. 114 og L78 Forslag til lov om ændring af RPL, afsnit 5.2 om navneforbud

offentlighedens interesse indført i § 31, stk. 3. Bestemmelsen fastslår, at retten i sin hensynsafvejning skal tage hensyn til lovovertrædelsens grovhed og samfundsmæssige betydning, ligesom det skal tale imod nedlæggelse af navneforbud, såfremt sigtede eller tiltalte har indtaget en stilling, som i forhold til offentligheden er særligt betroet. Udgangspunktet er, at der er offentlighed i retsplejen¹²³, hvorfor der skal særlige grunde til at nedlægge et navneforbud, ligesom vendingen *"det taler endvidere imod"* i § 31, stk. 3's ordlyd ligeledes kan fortolkes som en understregning af, at navneforbuddet er en undtagelse.

I forhold til "samfundsmæssige betydning" fremgår det af lovforslaget til lov nr. 362 af 2. juni 1999, at offentligheden har en rimelig interesse i at kunne gøre sig bekendt med, hvem der er sigtet eller tiltalt i blandt andet nævningsager og straffesager, der ud fra en samfundsmæssig vurdering er særligt betydningsfulde, herunder eksempelvis visse skatte- og miljøstraffesager¹²⁴. Det er herved ikke alle straffesager, som har en samfundsmæssig betydning. Eksempelvis må det antages, at mindre slagsmål på gaden eller overtrædelser af ordensbekendtgørelsen ved urinerende på offentlig vej ikke er omfattet af begrebet.

Domstolenes afvejning efter lovændringen, særligt i forhold til vurderingen af grovheden, kommer blandt andet til udtryk i U 2001.2586 Ø. I sagen var syv personer (T1-T7) tiltalt for skatte- og afgiftsunddragelse med et samlet udbytte på mellem ca. 99 mio. kr. og ca. 500.000 kr., og en person (T8) var tiltalt for et enkelt forhold med et samlet udbytte på ca. 300.000 kr. Afgørelsen viser, at landsretten i sin afvejning først og fremmest tager udgangspunkt i, hvorvidt straffesagen er af samfundsmæssig betydning. Hertil lagde retten vægt på, at tiltalen for alle havde en samfundsmæssig betydning, herunder T8 trods et betydeligt lavere udbytte. Til denne betragtning henviste retten til bemærkningerne til lov nr. 362 af 2. juni 1999, hvoraf fremgår, at "visse skatte- og miljøstraffesager" er af samfundsmæssig betydning. Hvis sagen vurderes at være af samfundsmæssig betydning, foretager retten herefter en samlet hensynsafvejning mellem denne samfundsmæssige betydning og lovovertrædelsens grovhed, over for den krænkelse, som påføres sigtede eller tiltalte ved offentliggørelse af dennes navn. Retten ophævede navneforbuddet vedrørende T1-T7, men henviste i forhold til T8 til, at hensynet til offentlighedens interesse, efter en samlet vurdering af den samfundsmæssige betydning og lovovertrædelsens grovhed, ikke kunne vægtes højere end hensynet til T8, hvorfor T8's navneforbud blev stadfæstet.

Det bemærkes, at hovedformålet ved lovforslaget til lov nr. 362 af 2. juni 1999 var at forbedre massemediernes muligheder for at bringe korrekt og dækkende omtale af retssager¹²⁵. Endvidere henviste landsretten i U 2001.2586 til, at lovændringen måtte anses for at indebære en øget adgang for pressen til at nævne de tiltaltes navne i alvorlige straffesager af samfundsmæssig betydning. På baggrund af dette må det lægges til grund, at intentionen med lovændringen var at varetage hensynet til offentlighedens interesse i større omfang, hvorfor adgangen til at nedlægge navneforbud i disse sager skulle begrænses. Dette understøttes desuden af udvalget i BET nr. 1330/199, som anførte, at domstolene *"i vidt omfang har imødekommet begæringer om navneforbud - også i sager, der efter udvalgets opfattelse typisk vil være af offentlig interesse"*¹²⁶. Dog tillægges hensynet til beskyttelsen af tiltalte mod unødvendig krænkelse fortsat stor vægt i andre typer sager end de, som har en samfundsmæssig

¹²³ Offentlighed i retsplejen er gennemgået i afsnit 3.1 og i indledningen til afsnit 4

¹²⁴ L78 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, § 31

¹²⁵ L78 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, Bemærkninger til lovforslaget, afsnit 1

¹²⁶ BET nr. 1330/1997, s. 114. Udvalget anførte desuden, at praksis viste, at det var vanskeligt at afklare, i hvilke sager den offentlige interesse taler imod nedlæggelse af navneforbud

betydning, jf. landsrettens stadfæstelse af navneforbuddet for T8 i U 2001.2586 Ø, som er gennemgået ovenfor.

5.2.3. Den stigende digitaliserings indflydelse på navneforbuddets beskyttelse

Som gennemgået ovenfor, er formålet med navneforbuddet at beskytte den sigtede eller tiltalte mod unødvendig krænkelse. Forbuddet fungerer derved som et beskyttelsesmiddel, idet det sikrer, at sigtede og tiltalte personer ikke bliver ”dømt” i medierne, før de er blevet dømt ved domstolene¹²⁷.

Dog påvirker den stigende digitalisering navneforbuddets mulighed for at kunne beskytte sigtede og tiltalte, eftersom information på internettet spredtes hurtigere, end navneforbud kan iværksættes. Dette var blandt andet tilfældet i U 2015.114 Ø, hvor to journalister fra Ekstra Bladet var tiltalt for overtrædelse af § 32 b, stk. 2. Efter en anholdelse af en sigtet, S, blev vedkommende den 29. juli 2011 kl. 11.26 fremstillet i et grundlovsfor, hvor retten imødekom forsvarerens begæring om navneforbud. Ekstra Bladet havde dog aftenen forinden offentliggjort en artikel med overskriften ”L’s¹²⁸ datter anholdt for røveri” og underoverskriften ”S¹²⁹ fra en af Danmarks mest kriminelle familier er her til aften blevet anholdt for røveri”, ligesom det fremgik af artiklen, at der skulle ske fremstilling i dommervagten dagen efter. Landsretten frifandt de to journalister og anførte, at der ikke var hjemmel til at strafsanktionere dem i medfør af § 32 b, stk. 2. Retten henviste til, at der på tidspunktet for offentliggørelsen af artiklen ikke var nedlagt et navneforbud, samt at det forhold, at den ene journalist var bekendt med, at S skulle fremstilles i et grundlovsforhør, ikke kunne tillægges betydning ved sagens afgørelse. Endvidere fastslog retten, at der ikke var ”sikre holdepunkter for at fastslå”, at et nedlagt navneforbud medfører en strafsanktioneret handlepligt til at ændre eller slette artikler, som er offentliggjort forud for navneforbuddet.

I U 2010.1427 blev T sigtet for overtrædelse af straffelovens § 191 og fremstillet i et grundlovsforhør. Forinden grundlovsforhøret havde flere medier imidlertid offentliggjort T's navn i artikler på internettet og kædet hende sammen med en mulig straffesag om narkotikakriminalitet. Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse om navneforbud, og fastslog, at en forudgående omtale ikke i sig selv kan medføre, at der ikke kan nedlægges navneforbud. Selvom der er adgang til at kunne nedlægge et navneforbud trods forudgående omtale, vil et sådan senere navneforbud ikke afhjælpe den uoprettelige skade, der allerede er indtrådt. Baggrunden for dette er, at information på internettet aldrig helt kan fjernes, da redskaber som eksempelvis ”Wayback-Machine” muliggør, at man kan tilgå tidligere versioner af websider¹³⁰. Endvidere medfører et navneforbud ikke et påbud om at ændre eller slette nyhedsartikler, Facebookopslag eller lignende, som er offentliggjort forinden det nedlagte navneforbud, jf. U 2015.114 Ø ovenfor.

Ovenstående bevirker, at navneforbuddets beskyttelse kan virke illusorisk, da spredningen på internettet, særligt sociale medier, kan underminere formålet med navneforbuddet. Forinden den stigende digitalisering, heri internettet udbredelse, var navneforbuddets beskyttelse mere effektiv. Informationsformidlingen foregik primært gennem aviser, radio og TV, hvilket indebar en langsommere udbredelse end via nutidens sociale medier, hvorved det eksempelvis var muligt at nedlægge et navneforbud før informationen nåede ud til offentligheden.

¹²⁷ Retsplejeudvalgets betænkning til lovforslag nr. L 78, Bemærkninger til nr. 5 og 8

¹²⁸ L var i Ekstra Bladets artikel omtalt ved efternavn, men i den trykte kendelse omtalt som ”L”

¹²⁹ S var i Ekstra Bladets artikel omtalt ved fulde navn, men i den trykte kendelse omtalt som ”S”

¹³⁰ For nærmere uddybning af websidens funktion se ”Internet Archive: Wayback Machine General Information”. Tilgås via link: <https://help.archive.org/help/wayback-machine-general-information/>

6. Konklusion og retspolitiske overvejelser

6.1. Konklusion

Det følger af GRL § 65 og RPL § 28 a, at offentlighed er udgangspunktet i retsplejen. Det kan konkluderes, at offentlighedsprincippet historisk set varetager hensynet til offentlighedens interesse og tiltaltes retssikkerhed. Disse hensyn afspejles ligeledes i EMD's praksis, da domstolen konsekvent har understreget, at formålet med offentlighedsprincippet dels er at beskytte parterne mod hemmelig retspleje, som indebærer en risiko for, at uvedkommende hensyn kan influere afgørelsen, dels at sikre offentlighedens tillid til domstolene. I relation til offentlighedens interesse fungerer pressen som offentlighedens repræsentant i sin rolle som "public watchdog", da kun få borgere rent faktisk overværer retssager.

Retten kan dog fravige udgangspunktet om offentlighed ved at træffe afgørelse om dørlukning, referat- og navneforbud. Specialet har blandt andet haft til formål at undersøge, hvilken vægt offentlighedsprincippet tillægges under retsmøder i afvejningen over for modstående hensyn. Det kan konkluderes, at der er sket en udvikling i retspraksis i henhold til det samfundsrelaterede hensyn til fremmede magter. Ældre retspraksis viser, at Højesteret var mere tilbøjelig til at fravige udgangspunktet om offentlighed. I U 2023.4567 fastslog Højesteret imidlertid, at modstående hensyn til offentlighedsprincippet skal konkretiseres og ikke må være af generel og overordnet karakter – hvilket ligeledes afspejles i senere retspraksis. Endvidere kan det konkluderes, at retspraksis konsekvent viser, at hensynet til offentlighedens interesse vejer tungt over for hensynet til sigtede eller tiltalte. Dette kan begrundes i en proportionalitetsprincippet, da et navne- eller referatforbud oftest vil være tilstrækkeligt til at beskytte den pågældende.

På baggrund gennemgangen af retspraksis kan det konkluderes, at offentlighedsprincippet generelt tillægges en stor vægt i hensynsafvejningen, samt at der skal foreligge særlige tungtvejende modhensyn. Dette må anses for en naturlig følge af, at udgangspunktet netop er, at der er offentlighed i retsplejen. Et væsentlig modstående hensyn er dog hensynet til sagens oplysning i tilfælde, hvor sigtede ikke ønsker at udtale sig ved offentlighedens tilstedeværelse. Dette hensyn vægter tungt i afvejningen, da alternativet er, at retten ved et åbent retsmøde skal være foruden sigtedes forklaring, herunder eventuelle væsentlige oplysninger. Dog imødekommes hensynet til offentlighedens interesse i et vist omfang, da det siden indførelsen af RPL § 29, stk. 3, nr. 1 kun har været muligt at lukke dørene i disse tilfælde *inden* hovedforhandlingen, ligesom har været overvejet, om offentligheden ligeledes på anden vis kunne imødekommes.

Specialet har tillige haft til formål at undersøge, ud fra praktiske eksempler, i hvilket omfang den stigende digitalisering har givet anledning til retssikkerhedsmæssige problemstillinger for sigtede og tiltalte. I forhold til liveblogging er udgangspunktet, at journalister må liveblogge, men retten kan på ethvert tidspunkt forbyde dette, jf. RPL § 32, stk. 3. Højesteret har i U 2019.2782 bidraget til anvendelsesområdet for, hvornår retten bør nedlægge et forbud mod liveblogging. I kendelsen fastslog Højesteret, at liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer som udgangspunkt er i strid med § 182. Domstolene skal derfor i den konkrete sag foretage en afvejning mellem hensynet til princippet i § 182, som understøtter tiltaltes retssikkerhed og det materielle sandhedsprincip, og den offentlige interesse i, at journalister kan liveblogge. Det kan på baggrund af kendelsen konkluderes, at hvis princippet i § 182 ikke kan efterleves effektivt, skal retten forbyde liveblogging.

Det kan endvidere konkluderes, at domstolene ved begæring om navneforbud for sigtede eller tiltalte skal foretage en afvejning mellem offentlighedsprincippet over for privatlivets fred, da formålet med navneforbuddet er at beskytte den sigtede eller tiltalte mod en unødvendig krænkelse. Forbuddet fungerer derved som et beskyttelsesmiddel, idet det sikrer, at sigtede og tiltalte personer ikke bliver "dømt" i medierne, før domstolene har taget stilling til skyldsspørgsmålet. Dog påvirker digitaliseringen navneforbuddets mulighed for at kunne beskytte sigtede og tiltalte, eftersom information på internettet spredtes hurtigere, end navneforbud kan iværksættes. Selvom Højesteret har fastslået, at en forudgående omtale ikke i sig selv kan medføre, at der ikke kan nedlægges navneforbud, vil et senere navneforbud ikke afhjælpe den uoprettelige skade, der allerede er indtrådt. Det kan således konkluderes, at digitaliseringen bevirker, at navneforbuddets beskyttelse kan virke illusorisk, da spredningen på internettet, særligt sociale medier, kan underminere formålet med navneforbuddet.

6.2. Retspolitiske overvejelser

Formålet med dette speciale har blandt andet været at undersøge, i hvilket omfang den stigende digitalisering har givet anledning til retssikkerhedsmæssige problemstillinger for sigtede og tiltalte. Gennemgangen i afsnit 5 viser, at den hurtige spredning af informationer på internettet og det journalistiske redskab "liveblogging" kan underminere henholdsvis formålet med navneforbuddet og formålet med, at vidner ikke må påhøre andre forklaringer afgivet for retten. Dette giver anledning til retspolitiske betragtninger, som vil være bud på, hvordan problemerne kan løses.

6.2.1. Automatisk navneforbud

I dette speciale er det lagt til grund, at landsrettens afgørelse i U 2015.114 Ø afspejler retstilstanden, hvorfor nedenstående afsnit således tager udgangspunkt i denne opfattelse. Det skal dog bemærkes, at der i den juridiske litteratur ikke er enighed herom. Det er blevet anført, at der formentlig burde være sket domfældelse i sagen på baggrund af, at betingelserne for at straffe for en såkaldt "uegentlig undladelse" var til stede¹³¹.

Navneforbuddet fik sin nuværende ordlyd ved lov nr. 362 af 2. juni 1999 og dermed forud for internettets store udbredelse, heri særligt sociale medier. Ifølge Landsforeningen for Forsvarsadvokater er "tiden løbet fra reglerne om navneforbud"¹³². Den stigende digitalisering udfordrer effektiviteten af navneforbuddets beskyttelse i dag, da information, herunder identitetsoplysninger om sigtede eller tiltalte, deles hurtigere end retten kan nå at nedlægge et navneforbud. Dette var eksempelvis tilfældet i en nyere sag om blandt andet besiddelse af seksuelt overgrebsmateriale af børn, hvor den tiltaltes forsvarsadvokat frafaldt anmodningen om navneforbud under henvisning til, at pressen havde omtalt sagen på en sådan måde, at tiltaltes identitet i realiteten var offentliggjort¹³³. På baggrund af sigtede og tiltaltes retssikkerhed, er det derfor nødvendigt at overveje, hvordan man ved et lovteknisk indgreb kan tilpasse RPL § 31, således dens beskyttelse ikke bliver illusorisk.

Det må lægges til grund, at en strafsanktioneret handlepligt til at slette eller ændre artikler, facebook-opslag mv., som er offentliggjort forud for navneforbuddet, ikke er hensigtsmæssigt – hverken retligt eller praktisk. Dette ville indebære, at også privatpersoner skulle pålægges en pligt med tilbagevirkende kraft, selvom der som udgangspunkt er forbud mod dette, jf. straffelovens § 3, stk. 1.

¹³¹ Baumbach (2021), s. 387

¹³² Landsforeningen for Forsvarsadvokater i "Forsvarsadvokaterne: Tiden er løbet fra reglerne om navneforbud"

¹³³ Meddelelse nr. 1 Advokat P. L. Jensen

Endvidere ville det i praksis være svært at kontrollere, da information på internettet spredes hurtigt, hvorfor der kan rejses tvivl om, hvorvidt en reel beskyttelse ville kunne opnås.

Det er imidlertid blevet anført af Landsforeningen for Forsvarsadvokater, at et automatisk navneforbud kunne være løsningen¹³⁴. Dette ville indebære, at en sigtet som udgangspunkt nyder beskyttelse fra sigtelsestidspunktet indtil dom. Lovændringen ville dog stride imod udgangspunktet om offentlighed i retsplejen, hvorfor det må overvejes, om bestemmelsen kun bør omfatte specifikke lovovertrædelser, eksempelvis seksualforbrydelser og personfarlig kriminalitet. Det forekommer dog vanskeligt at vurdere, hvilke typer sigtelser der har en sådan karakter, at de bør omfattes.

Folketingets Retsudvalg har anført, at det findes mest hensigtsmæssigt, at domstolene i hver enkelt sag vejer den enkeltes interesse i at få nedlagt et navneforbud op mod den offentlige interesse i at kunne få oplyst den pågældendes identitet¹³⁵. På denne baggrund kunne det overvejes at indføre ”medmindre identiteten har samfundsmæssig interesse” til udgangspunktet om et automatisk navneforbud. Herved ville retten efter begæring, eksempelvis fra pressen eller anklagemyndigheden, skulle tage stilling til, hvorvidt en sag eller person har en sådan samfundsmæssig interesse, at navneforbudet bør ophæves. Denne afvejning kunne tage udgangspunkt i den gældende regel i § 31, stk. 3 og praksis herom.

For domstolene ville denne lovændring dog være mere ressourcetung end de nuværende regler - særligt i sager, hvor sigtede ikke fremstilles i et grundlovsforhør. Alternativet er imidlertid, at navneforbuddets beskyttelse forbliver illusorisk.

6.2.2. Forbud mod liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer

I U 2019.2782 fastslog Højesteret, at liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer under retsmøder som udgangspunkt er i strid med RPL § 182 og derfor skal forbydes i medfør af § 32, stk. 3¹³⁶. Ideelt set indebærer dette, at domstolene allerede ved retsmødets indledning i den enkelte sag bør tage stilling til, hvorvidt der bør nedlægges forbud mod liveblogging.

Højesterets kendelse medfører reelt set, at udgangspunktet om, at journalisters må liveblogge under retsmøder bliver illusorisk, da domstolene skal foretage en hensynsafvejning i lyset af, at udgangspunktet er, at liveblogging under tiltaltes og vidners forklaringer skal forbydes. På baggrund af dette, ville det være mest hensigtsmæssigt at tilføje et nyt stykke til § 32, hvori liveblogging reguleres nærmere med afsæt i formålet med RPL § 182. Dette stykke skulle dermed indeholde et udgangspunkt om, at der *ikke* må liveblogges under tiltaltes eller vidners forklaringer for retten. Dette ville indebære, at stykket udgør en undtagelse til udgangspunktet om, at journalister må liveblogge under retsmøder, og herved en skærpelse, som stemmer overens med Højesterets kendelse.

Det er ikke muligt at indføre en regel, hvorved man kan garantere, at vidner, som endnu ikke har afgivet forklaring, ikke får et detaljeret kendskab til andre forklaringer som følge af en gengivelse fra eksempelvis en tilhører. De kan ligeledes ikke kan garanteres, at vidner ikke forud for retsmødet koordinerer forklaringer. Dog ville den overfor omtalte tilføjelse til § 32 imidlertid bidrage til at

¹³⁴ Landsforeningen for Forsvarsadvokater i ”Forsvarsadvokaterne: Tiden er løbet fra reglerne om navneforbud”. Se også lignende borgerforslag ”Giv politiet mulighed for at nedsætte straks-navneforbud i særlige sager”. Borgerforslaget foreslår at give politiet bemyndigelse til at udstede et straks-navneforbud, der efterfølgende indbringes for retten

¹³⁵ Besvarelse af spørgsmål nr. 611 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg af 17. maj 2023

¹³⁶ U 2019.2782 er gennemgået i afsnit 5.1.2.2

reducere risikoen for forvanskede forklaringer, idet forklaringer i så fald ikke ville kunne læses i liveblogs.

Ved indførslen af det generelle forbud mod teksttransmission i lov nr. 1001 af 5. oktober 2006 blev det i forbindelse med høringen over udkastet til lovforslag anført, at forbuddet ville vanskeliggøre pressens arbejde¹³⁷. Det skal dog bemærkes, at forslaget om en tilføjelse til § 32 *ikke* er et generelt forbud, men kun finder anvendelse under tiltaltes og vidners forklaringer. Således ville formålet i § 182 kunne varetages, hvorimod der fortsat ville være adgang til at liveblogge under anklagemyndighedens forelæggelse, andre dele af bevisførelsen, under domsoplæsningen mv.

Det er dog ikke under alle forklaringer, at der er et hensyn at tage til § 182. Det bør således indføres i forlængelse af tilføjelsen til § 32, at liveblogging af tiltaltes og vidners forklaringer imidlertid tillades, 1) såfremt kun ét vidne eller ingen vidner skal afgive forklaring 2) hvis der er tale om en vidneforklaring om faktuelle eller tekniske beviser (eksempelvis en forsker eller ekspert inden for DNA, hvorved der ikke foreligger en påvirkningsrisiko af dennes undersøgelse), 3) eller hvis retten undtagelsesvist tillader det.

Endvidere bør indføres, at retten, i forbindelse med en begæring om ophævelse af forbuddet, skal anføre, *hvorfor* en eventuel ophævelse ikke ville være foreneligt med hensynet bag RPL § 182. Dette ville indebære, at anklagemyndigheden eller forsvareren skal redegøre for, hvad formålet med vidnets indkaldelse er - eksempelvis om det skal afgives forklaring om gerningsmandens signalement, hvilket kan være afgørende for skyldsvurderingen. Selvom der foreligger et krav om, at kendelser skal begrundes, jf. § 218, stk. 1, ville en tilføjelse om begrundelseskrav tydeliggøre udgangspunktet om offentlighed i retsmøder, ligesom det ville sende et klart signal fra lovgiver om, at retten skal konkretisere sin begrundelse, således hensynet til offentlighedens interesse varetages tilstrækkeligt.

7. Litteraturliste

Betænkninger, bekendtgørelser, lov, lovforslag mv. (udgivelsesdato)

Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen	Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen 1848-1849 sp. 2481-2503 og 3338-3352
Proceskommissionen af 1875	Proceskommissionen af 1868 (offentliggjort 1875). Udkast til Lov om Strafferetsplejen
Proceskommissionen af 1899	Proceskommissionen af 1892 (offentliggjort 1899). Udkast til Lov om Strafferetsplejen
Lov nr. 53 af 10. april 1909	Lov nr. 53 af 10. april 1909 om Rettens Pleje
Lov nr. 90 af 11. april 1916	Lov nr. 90 af 11. april 1916 om Rettens Pleje
Lov nr. 209 af 23. juli 1932	Lov nr. 209 af 23. juli 1932 om ændringer i lov om rettens pleje
Lov nr. 169 af 5. juni 1953	Lov nr. 169 af 5. juni 1953 om Danmarks Riges Grundlov
BET nr. 66/1953	Betænkning nr. 66/1953 afgivet af Forfatningskommissionen af 1946

¹³⁷ L30 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven mv., afsnit 3.1. Gældende ret

BET nr. 622/1971	Betænkning nr. 622/1953 om efterforskning i straffesager
L134 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.	Lovforslag nr. 134 om ændring af retsplejeloven mv. (efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt, erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, herunder frakendelse eller inddragelse af førerretten mv.). Fremsat den 16. december 1977 af justitsministeren (Erling Jensen)
Lov nr. 243 af 8. juni 1978	Lov nr. 243 af 8. juni 1978 om ændring af retsplejen mv.
BET nr. 1205/1990	Betænkning nr. 1205/1990 om medicansvar
L78 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven	Lovforslag nr. L78 om ændring af retsplejeloven (Styrkelse af samarbejdet mellem retterne og pressen). Fremsat den 5. november 1998 af justitsministeren (Frank Jensen)
Lov nr. 285 af 29. april 1992	Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention
BET nr. 1330/1997	Betænkning nr. 1330/1997 om samarbejdet mellem retterne og pressen
Retsplejeudvalgets betænkning til lovforslag nr. L 78, s. 951	Betænkning til lovforslag nr. L78. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 11. maj 1999
Lov nr. 362 af 2. juni 1999	Lov nr. 362 af 2. juni 1999 om ændring af retsplejeloven
BET nr. 1427/2003	Betænkning nr. 1427/2003 om reform af den civile retspleje II
L150 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven mv.	Lovforslag nr. L150 om ændring af retsplejeloven mv. Fremsat den 7. februar 2007 af justitsministeren (Lene Espersen)
Lov nr. 1001 af 5. oktober 2006	Lov nr. 1001 af 5. oktober 2006 om ændring af retsplejeloven mv. (visse ændringer af regler om forenklet inkassoprocess, forbud mod mobiltelefoner m.v. i retslokaler og ophævelse af regler om rettergangsboeder)
L30 Forslag til lov om ændring af retsplejeloven mv.	Lovforslag nr. L30 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om retsafgifter). Fremsat den 8. oktober 2009 af justitsministeren (Brian Mikkelsen)
Lov nr. 1266 af 16. december 2009	Lov nr. 1266 af 16. december 2009 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om retsafgifter
Rec (2003)13	Rec (2003)13 - of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings
Retningslinjer for god presseskik	Pressenævnet: Retningslinjer for god presseskik af 2023. Reglerne kan tilgås via link: https://www.pressenaevnet.dk/retningslinjer-for-god-presseskik/ . Sidst besøgt 24.05.25.
Besvarelse af spørgsmål nr. 611 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg	Folketinget Retsudvalgs besvarelse af spørgsmål nr. 611 (Alm. del) af 17. maj 2023
Lov nr. 1160 af 5. november 2024 RM om Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere	Lov nr. 1160 af 5. november 2024 om rettens pleje Rigsadvokatmeddelelsen: " <i>Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere</i> ", version 22. april 2025

Afhandlinger, artikler, bøger og vejledninger (alfabetisk)

- Advokatsamfundet: "Retssikkerhedsanalysen 2024"
- Advokatsamfundet: "Retssikkerhedsanalysen 2024". Tilgås via link: <https://www.advokatsamfundet.dk/retssikkerhedsanalysen/#sektion2>. Sidst besøgt 08.03.25.
- Baumbach (2021)
- Baumbach, Trine, (2021): "*Medieret – Frihed og ansvar*", 2. udgave, Karnov Group
- Bormann m.fl. (2024)
- Bormann, Anne Louise, Bülow, Jens-Christian, Hjortenbergs, Jesper, Knudsen, Mette Lyster, Røn, Jens, og Rørdam, Thomas (2024): "*Kommenteret Retsplejelov - Bind IV - §§ 683 – 1043*", 11. udgave, Djøf Forlag
- Christensen m.fl. (2015)
- Christensen, Jens Peter, Jensen, Jørgen Albæk og Jensen, Michael Hansen, (2015): "*Grundloven med kommentarer*", 1. udgave, Djøf Forlag
- Christoffersen m.fl. (2024)
- Christoffersen, Jonas, Kessing, Peter Vedel, Khalaf Bassah, Kjær, Morten, Matthiesen, Gert Holst, Næsborg-Andersen, Ayo, Sørensen, Henning Fuglsang og Waage, Frederik, (2024): "*Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer Bind 1-2*", 4. udgave, Djøf Forlag
- ECHR: "Guide on Article 6"
- European Court of Human Rights: "Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights – Right to a fair trial (criminal limb)" (senest opdateret den 28. februar 2025)
- Evald (2024)
- Evald, Jens, (2024): "*Juridisk teori, metode og videnskab*", 3. udgave, Djøf Forlag
- Frøbert (1995)
- Frøbert, Knud Aage, (1995): "*Offentlighedsprincippet i lovgivning, administration og retspleje*", 2. udgave, Akademisk Forlag
- Gammeltoft-Hansen (1998)
- Gammeltoft-Hansen, Hans, (1998): "*Strafferetspleje I*", 2. udgave, Djøf Forlag
- Holst (2024)
- Holst, Nicolaj Sivan, (2024): "*Straffesagens gang*", 8. udgave, Djøf Forlag
- Hurwitz (1937)
- Hurwitz, Stephan, (1937): "*Pressens behandling af retssager*", 1. udgave, G. E. C. Gads Forlag
- Hurwitz (1959)
- Hurwitz, Stephan, (1959): "*Den danske strafferetspleje*", 3. udgave, G. E. C. Gads Forlag
- Jakobsen og Schaumburg-Müller (2020)
- Jakobsen, Søren Sandfeld og Schaumburg-Müller, Sten, (2020): "*Medieretten*", 2. udgave, Djøf
- Jochimsen (2024)
- Jochimsen, Jørgen, (2024): "*Grundlovsforhøret*", 3. udgave, Karnov Group
- Koktvedgaard og Gammeltoft-Hansen (1978)
- Koktvedgaard, Mogens og Gammeltoft-Hansen, Hans, (1978): "*Lærebog i Strafferetspleje*", 1. udgave, Juristforbundets Forlag
- Kjølbro (2023)
- Kjølbro, Jon Fridrik, (2023): "*Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*", 6. udgave, Djøf Forlag
- Liisberg og Rubin (1995)
- Liisberg, Jonas Bering, og Rubin, Marcus, (1995) "*Offentlighed i retsplejen*", 1. udgave, Djøf Forlag
- Landsforeningen for Forsvarsadvokater (2023)
- Landsforeningen for Forsvarsadvokater, (2023): "*Forsvarsadvokaterne: Tiden er løbet fra reglerne om navneforbud*" af 18. april 2023. Tilgås via link: <https://lffa.dk/forsvarsadvokaterne-tiden-er-loebet-fra-reglerne-om-navneforbud/>. Sidst besøgt 10.05.25.

Petersen (1946)

Petersen, Arthur, (1946): *"Grundloven: Forudsætninger og indhold"*, 1. udgave, Det Danske Forlag

Retspraksis fra danske domstole

U 1966.100 H	U 1977.831/1H	U 1979.1012 H
U 1979.1028/2	TfK 2000.684 Ø	U 2000.998 Ø
U 2001.1373 V	U 2001.2586 Ø	U 2002.1324 V
U 2004.658 V	U 2005.2310/1 Ø	TFK 2006.597 V
U 2006.2445 V	U 2011.1285/2 H	U 2011.2864 Ø
U 2011.2875 Ø	U 2019.2782 H	U 2023.22 H
U 2023.4567 H	U 2024.297 H	U 2024.384 H

Dom afsagt den 28. juni 2024.
Offentliggjort i Domsdatabasen
med sagsnummer 466/24

Praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Sutter V. Switzerland 22. februar 1984	Z mod Finland 25. februar 1997	News Verlag Gmbh & Co. KG v. Austria 11. januar 2000
Malhous v. The Czech Republic 12. juli 2001	Martinie v. France 12. april 2006	Allan v. The United Kingdom 12. juli 2023
Nikolova and Vandova v. Bulgarien 17. december 2013	Bédat v. Switzerland 29. marts 2016	Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal 6. november 2018
López Ribalda and others v. Spain 17. oktober 2019		

Internetkilder (alfabetisk)

Anklagemyndigheden: Dom i Britta Nielsen-sag står ved magt	Anklagemyndigheden: Dom i Britta Nielsen-sag står ved magt. Tilgås via link: https://anklagemyndigheden.dk/da/dom-i-britta-nielsen-sag-staar-ved-magt . Sidst besøgt 07.03.25
Borgerforslaget: "Giv politiet mulighed for at nedsætte straks-navneforbud i særlige sagen"	Folketinget: Borgerforslag – "Giv politiet mulighed for at nedsætte straks-navneforbud i særlige sagen". Tilgås via link: https://www.borgerforslag.dk/sc-og-stoet-forslag/?Id=FT-18028 . Sidst besøgt 24.04.25
Den Danske Ordbog: "Løfteparagraf"	Den Danske Ordbog: "Løfteparagraf". Tilgås via link: https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=l%C3%B8fteparagraf . Sidst besøgt 27.02.25.

Internet Archive – Wayback Machine General Information

Internet Archive: "*Wayback Machine General Information*". Tilgås via link: <https://help.archive.org/help/wayback-machine-general-information/>. Sidst besøgt 13.05.25

LEX - Danmarks Nationalleksikon: Feed, afsnit "Feeds som journalistisk værktøj"

LEX - Danmarks Nationalleksikon: "*Feed*". Tilgås via link: <https://lex.dk/reportage>. Sidst besøgt 13.05.25

LEX - Danmarks Nationalleksikon: Reportage

LEX - Danmarks Nationalleksikon: "*Reportage*". Tilgås via link: <https://lex.dk/reportage>. Sidst besøgt 10.05.25.

Meddelelse nr. 1 Advokat P. L. Jensen

Via/Ritzau/: "*Meddelelse nr. 1 Advokat Peter Lundmark Jensen*" af 23. februar 2025. Tilgås via link: <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/14320337/meddelelse-nr-1-advokat-peter-lundmark-jensen?publisherId=13562548&lang=da>. Sidst besøgt 24.04.25

8. Bilag

Bilag 1: Artikel af TV2 af 5. november 2018, senest opdateret samme dag, med overskriften: ”Svindelmistænkte Britta Nielsen er anholdt”.

Nyheder Sport Vejr TV

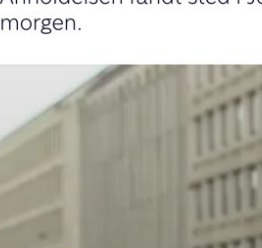
> TV 2 Play
Mit TV 2
Menu

Seneste
Korte videoer
Trump i Det Hvide Hus
Krigen i Ukraine
Politik
Krimi
Samfund
Udland
Business
Penge
Tech
Klima

Svindelmistænkte Britta Nielsen er anholdt

Anholdelsen fandt sted i Johannesburg i Sydafrika mandag morgen.

5. nov 2018 kl. 08.35
Opdateret 5. nov 2018 kl. 11.14

 Mikkel Secher
Journalist, TV 2s udlandsredaktion

Den hovedmistænkte i sagen om svindel for 111 millioner kroner i Socialstyrelsen er blevet anholdt.

64-årige Anna Britta Troelsgaard Nielsen, der går under navnet Britta Nielsen, blev anholdt mandag morgen omkring klokken 05.30 i en lejlighed i Johannesburg, Sydafrika.

Se også

 Britta Nielsen ville give sin datter en hest - nu er hun anholdt i Sydafrika

Det oplyser SØIK i [en pressemeddelelse](#).

- Pilen har i en længere periode peget mod Sydafrika, men også andre lande. Vi har så haft et hold dannede, der har bistået de lokale myndigheder med at finde den hovedmistænkte. Anholdelsen forløb ganske stille og roligt, siger politiinspektør Thomas Anderskov Riis til TV 2.

Bilag 2: Facebook opslag af Politiet af 18. september 2017 med overskriften ”DEL IKKE HISTORIER UKRITISK PÅ SOCIALE MEDIER”.

Politi

18. september 2017 ·

...

DEL IKKE HISTORIER UKRITISK PÅ SOCIALE MEDIER

I løbet af weekenden har der floreret en historie på Facebook om en mand, der skulle have begået et seksuelt overfald på en mindreårig pige i en Fakta i Nakskov. Historien er et godt eksempel på, hvordan personer, der ikke er dømt, lynhurtigt kan havne i den offentlige gabestok på sociale medier.

Politiet ser desværre alt for ofte, at historier, som udelukkende bygger på en anden persons gengivelse af det, der er sket, ukritisk bliver delt og kommenteret på sociale medier. I den konkrete sag, som blev meldt til politiet i lørdags, er vi i dag gået i gang med at efterforske forløbet. Det er i øvrigt helt normal procedure i sager, hvor der ikke umiddelbart er noget akut.

Manden, som det hele drejer sig om, har selv henvendt sig til os, efter at han noget rystet har læst om episoden på Facebook. Hans forklaring er en noget anden end den version, der er gengivet på Facebook. Vi har her til formiddag gennemset overvågningsvideoen fra butikken, og vi kan ikke ud fra videoen nøjagtigt fastslå, hvad der er sket. Derfor er vi nu i gang med at afhøre parterne og eventuelle vidner og indhente andet materiale, der kan være relevant. Først derefter kan vi belyse sagen fyldestgørende.

Det er generelt bekymrende, at mange mennesker meget hurtigt danner sig en mening om, hvad der er foregået alene ud fra den ene parts beskrivelse af hændelsen. En sag har som regel flere sider, og i Danmark er det politiets rolle at efterforske og domstolenes opgave at dømme, ikke befolkningens. Vi opfordrer derfor til, at man altid forholder sig kritisk til historier som denne og lader være med at sprede rygter og stille folk til offentlig skue på sociale medier uden at kende fakta.

Dette opslag skal du dog være velkommen til at sprede på sociale medier. // Politi

Bilag 3: Uddrag af liveblog af Ekstra Bladet af 13. juni 2024 med overskriften: LIVE: Vidne: Undersøgte børste i Emilies hår

 Køb Ekstra Bladet+ Play Podcast

Krimi 13. jun. 2024 Gem artikel

LIVE: Vidne: Undersøgte børste i Emilies hår

Den tiltalte Philip Wesths venner og politiansatte afgiver forklaring i sagen i dag. Følg med i livebloggen her

METTE FLECKNER
JOURNALIST

 Linette Krøger Jespersen
Journalist 13. jun. 2024 09:32

Anklagerens vidner

Retsformanden siger, at der er et ekstra vidne på i dag.

Alle dagens vidner er anklagerens vidner, siger retsformanden.

Det første vidne hentes nu.

 Linette Krøger Jespersen
Journalist 13. jun. 2024 09:33

Vennen kommer ind

Det er den tiltaltes ven fra gymnasietiden.

Tiltalte kigger kort mod ham og den kvinde, som vidnet kommer ind med i retten.

 Linette Krøger Jespersen
Journalist 13. jun. 2024 09:34

Har været bedste venner

Han bliver først spurgt til hans kendskab til Philip Westh.

De har været venner i 15 år. De møder hinanden i 2008 på deres ungdomsuddannelse

- Og har så været gode venner, bedste venner, siden. Og har spenderet ekstremt mange timer sammen, siger han.
- Vi spillede tit poker, vi så Luksusfælden. Lidt forskelligt, siger vidnet.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:36

Troede, han var asexuel

Hvis de sås, så var det mest hos vidnet. Men han har været hos ham.

- Jeg har været der. En 6-8-10 gange, vil jeg skyde på, siger han.

90 procent af tiden var de hos vidnet.

Han bliver også spurgt om tiltaltes forhold til kvinder.

- Jeg har faktisk haft den opfattelse, at han var asexuel. Han har aldrig vist interesse over for kvinder eller mænd, siger han.

Men det var ikke noget, de havde talt om. Det var en 'elefant i rummet', som ikke var naturligt at tale om.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:36

Troede, han var asexuel

Hvis de sås, så var det mest hos vidnet. Men han har været hos ham.

- Jeg har været der. En 6-8-10 gange, vil jeg skyde på, siger han.

90 procent af tiden var de hos vidnet.

Jeg har faktisk haft den opfattelse, at han var asexuel. Han har aldrig vist interesse over for kvinder eller mænd, siger han.

Men det var ikke noget, de havde talt om. Det var en 'elefant i rummet', som ikke var naturligt at tale om

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:37

Har boet sammen

Han har ikke kendt nærmere til hans seksualitet

- Jeg har ikke haft nogen kendskab, før sagen gik i gang, til hans seksualitet. Ikke noget jeg mindes i hvert fald, siger han.

Vidnet har også boet med Philip Westh.

Fra december 2019 til april 2021.

De boede først alene sammen, og efter omkring 9 måneder flyttede vidnets kæreste også ind.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:40

- Du har ikke kigget under min seng, vel?

Han var meget glad for at bo sammen med tiltalte.

Philip havde sit eget værelse, og vidnet vil vurdere, at han brugte 80-90 procent af tiden her. Nok mere, efter vidnets kæreste flyttede ind.

- Så vidt jeg husker, spenderede han mere tid på sit værelse, efter min kæreste flyttede ind, siger vidnet.

En episode studser han ved. Han tror ,det var i januar 2021. Der var Philip ikke hjemme.

Kæresten siger, at der skal gøres rent, og vidnet går i gang med det.

Philip er ikke hjemme først, men da han kommer hjem, spørger han vidnet, om han har været på hans værelse.

Vidnet siger, at han har været nede og støvsuge og tørre af.

- Du har ikke kigget under min seng, vel, spørger Philip ifølge vidnet.

Da han sagde nej, var der ikke mere.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:43

Aflyste en aftale

Anklageren starter med at spørge til tidspunkterne op til weekenden, hvor Kirkerup-forholdet skete.

Om torsdagen ringer vidnet til Philip for at få bekræftet en aftale, de havde.

Men han kunne pludselig ikke, fordi han skulle mødes med sin søster i Farum.

Så skriver vidnet til ham lørdag formiddag, om han kunne komme på computeren omkring klokken 14 for at spille noget poker.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:46

'Det synes jeg da er mærkeligt'

Vidnet hører om anholdelsen, da han ser politiets pressemøde.

Herefter hørte han 'noget ståhej' om, at der sker noget omkring Philips bopæl.

- Det synes jeg da er mærkeligt.

Vidnet ringer til Philip, men han tager ikke telefonen. Han ringer nogle gange.

Vidnet ringer herefter til Philips søster. Hun siger til vidnet, at han ikke er hos hende.

Jeg lægger på, og så gik det stærkt. I forbindelse med det begyndte hans navn og billede, før der blev nedlagt navneforbud, at cirkulere, fortæller vidnet.

Hans kæreste var højgravid på det tidspunkt, så han skærmede dem.

- Jeg tog en beslutning om, at vi skulle have noget hjælp nu, siger han, og de fik noget psykiatrisk bistand.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:49

Vidnet har været klasselærer for offer

Vidnet fortæller, at han kender offeret fra Kirkerupsagen.

Han har været klasselærer for hende fra 2020-2021 eller 2021-2022. Han siger, at han har sagt det rigtige årtal til politiet.

Han siger, at han aldrig har talt med Philip om pigen.

- Mit indtryk er, at det har været tilfældigt, siger han.

- Som jeg ser det, er det eneste bindeled mig, og jeg har ikke nævnt det. Det eneste, der kan være en vag tese er, at jeg har haft alle mine elever på klassebillede, hvor hun har hængt som en elev i mængden i det bageste værelse.

Anklageren siger også, at der ikke er noget i efterforskeren, der tyder på, at den tiltalte har været bekendt med den kobling.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:52

Havde aftale omkring Sorø-forholdet

Nu spørger anklageren til tidspunktet omkring Sorø-forholdet 8. november 2022.

- Fem dage forinden blev min kæreste og jeg bekendt med, at hun var gravid, fortæller vidnet.

De havde derfor et ønske om, at Philip skulle komme forbi og få det at vide.

16.46 ringer han til Philip og inviterer ham. Normalt plejer han at komme inden for 45 minutter.

18.45 får vidnet en besked fra ham om, 'er på vej' med en glad smiley. Og et kvartes tid senere kommer han.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:56

Reagerede akavet på baby-nyhed

Da den tiltalte kommer hjem til vidnet, skal de bryde nyheden om graviditeten.

- Min kæreste syntes, at det vil være sjovt at lave en lille leg ud af det, så hun lægger en babydragt på vores cirkulære marmorbord, siger vidnet.

Philip kommer ind og sætter sig på sin faste plads i sofaen. Han ser så børnetøj og tager det op. Men han kan stadig ikke gætte det.

Da han får at vide, at det er fordi de venter barn, er reaktionen anderledes, end vidnet forventede.

Hvordan, spørger anklageren.

- Lavmælt og tilbageholdende og får ikke sagt tillykke. Det bliver en akavet stemning, synes jeg, siger vidnet og siger, at de ender med ikke at snakke ret meget om det

Han siger, at besøget var kortere end normalt. Omkring en time. Som regel var han der to-tre timer.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:57

Zonede ud

Anklageren spørger, om der ellers er noget, han lagde mærke til

- Ikke ud over, at han zonede lidt ud og var meget lavmælt og tilbageholdende. Ser lidt forstyrret ud i hovedet. Meget eftertænksom.

Hans rationale er, at det er, fordi han lige har fået baby-nyheden.

- Der er bare en akavet stemning, siger han.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 09:59

Afhørt om særlig weekend

Nu spørger anklageren til fodboldarrangementet den aften efter, Emilie Meng forsvandt.

Vidnet fortæller, at de er en lille flok.

Han er ret sikker på, at de bliver hentet omkring klokken 19 fra deres adresse.

- Så mødes vi nok derude 19.30, siger han.

De bliver hentet af tiltalte. Vidnet er sikker på, at det var ham og hans daværende kæreste. Og måske også en ven mere.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:01

Hentet og kørt hjem af tiltalte

- Vi har aftalt, at vi skal ud og se noget fodbold. Der er EM-finale mellem Frankrig og Portugal, siger vidnet.

De snakker lidt om, hvad de skal, og lander på, at de skal på campingpladsen i Boeslunde.

Her ser de kampen på en 60 tommers skærm. Der er lidt chips, sodavand og lidt alkohol på bordet.

- Den går i overtid, siger vidnet om kampen.

En af vennerne tager hjem før de andre. De andre ser kampen færdig, og vidnet og hans kæreste bliver kørt hjem fra Philip

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:04

Tog hjem lige efter kampen

Nu viser anklageren et kort over Vestsjælland for vidnet.

Den store skærm virker ikke, så vi kan ikke se det.

Men campingpladsen og vidnets bopæl er plottet ind på kortet.

Anklageren spørger, hvornår de tager hjem fra fodboldarrangementet. Vidnet kan ikke huske præcis tid, men at det var lige efter kampen.

- Nogle gange tog vi hjem med det samme. Nogle gange blev vi en time eller to, siger han.

Det var måske klokken 23, men han kan kun huske, at det var lige efter kampen.

Han kan ikke huske, om de stoppede nogle steder på hjemvejen.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:06

Atypisk at Philip kørte

Anklageren spørger til, om det var normalt, at det var Philip, der kørte.

- Det var mere reglen end undtagelsen, at jeg kørte, siger han.

- Atypisk, vil jeg kalde det, men ikke ekstremt påfaldende, siger han om, at Philip kørte denne dag.

Han bliver spurgt, om det var normalt, at Philip drak til fester.

Vidnet siger, at det var det, særligt når det var et fodboldarrangement.

- Men han skulle ikke have noget her. Jeg mindes, at han måske har drukket en Red Bull og en Faxe Kondi, siger vidnet

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:08

Tiltalte kigger på vidnet

Nu er en medarbejder inde for at fikse storskærmen.

I mens kan jeg fortælle, at den tiltalte kigger ned på vidnet, mens han afgiver forklaring.

Vidnet bliver nu spurgt nærmere til det med, at Philip ikke drak den aften.

- En nærliggende tanke var, at han skulle op på arbejde næste dag, siger han.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:10

Ville hurtigt hjem

Vidnet havde det indtryk af, at Philip gerne ville hurtigt hjem. Normalt ville han gerne blive hængende og have en ekstra drink.

Han kan ikke huske, om de snakkede om det den aften, hvorfor han ikke drak.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:11

Har aldrig talt om Emilie Meng

Vidnet kan slet ikke huske, at de har talt sammen om Emilie Meng.

Han siger, at det var noget, man talte om til sammenkomster, og der har også været tidspunkter, hvor Philip har været til stede i de selskaber.

- Jeg har aldrig hørt ham snakke om det overhovedet, siger vidnet.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:14

Sagde sjældent noget i større selskaber

Nu bliver han spurgt til Philips bil.

Vidnet ved godt, at det er en lys Hyyundai i30, der er efterlyst.

- Så fortæller han mig, at politiet har været forbi og lavet en kort afhøring og også taget dna på ham, siger vidnet.

Vidnet kommer med en dumsmart kommentar.

- Men han bliver helt mærkelig og skodder sit cigaretskod ned i jorden. Mit rationale dengang var, at det var for amoralsk at tale om dengang, siger vidnet.

Anklageren siger nu, at der først bliver taget en dna-prøve i 2022.

Vidnet siger, at det fortæller Philip ham ikke.

- Det er ny information, siger vidnet.

Han har aldrig undret sig over, at Philip Westh ikke talte om Emilie Meng

- Philip er typen, der sjældent ytrer sig, når der er mere end fire mennesker til stede, siger han.

Han tænker ikke nærmere over det med, at Philip var blevet opsøgt af politiet.

- Der er selvfølgelig ikke noget match. Hvorfor skulle der være et match, siger vidnet.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:16

Spørger til køb tidligt om morgenen

Anklageren spørger nu til et køb klokken lidt i seks om morgenen, efter de har set fodbold.

Anklageren spørger, om de har talt om, hvorfor han skulle tilbage på det tidspunkt.

- Jeg har ikke vidst, hvad han har kørt rundt og handlet klokken 5.52, siger vidnet.

Han siger også, at det er så lang tid siden, at han ved og kan ikke huske noget om det overhovedet.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:17

'Ekstremt introvert'

Forsvareren overtager nu. Hun spørger til hans opfattelse af Philip.

- Han har altid været flink og rar og hjælpsom over for mig. Han har støttet mig i svære tider, og jeg har støttet ham i svære tider, siger han og fortæller, at det overordnede billede, han har haft af ham, var en 'rigtig god kammerat'.

Han siger også, at han var 'ekstremt introvert' og ikke typen, der viser følelser.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:18

Arbejdede meget

Forsvareren spørger så til, at hvis han er typen, der ikke viser følelser, hvorfor vidnet så undrer sig over hans manglende reaktion på baby-nyheden.

- Jeg havde alligevel forventet, at han ville blive glad på vores vegne, siger vidnet.

Han siger også, at hans indtryk var, at Philip arbejde 50-55 timer om ugen, og han husker også, at han har fortalt, at han oparbejdede meget overarbejde.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:23

Foreholdes tidligere forklaring

Forsvareren foreholder nu vidnet en tidligere forklaring i forhold til temaet om, at han ikke var hos vidnet så længe 8. november 2022, som han plejede.

Det er en telefonisk afhøring 2. maj 2023. Den afhøring kan vidnet ikke huske, men det skal nok passe, siger vidnet.

I forklaringen fremgår det, at han har sagt, at han ville skyde på, at Philip havde været der i en til to timer.

Det havde været normalt inden for det seneste års tid, nok fordi Philip arbejdede meget, fremgår det, at vidnet har sagt.

Vidnet siger nu, at det godt kan være, at man kan overfortolke,

- Men jeg holder fast i, at han var der kortere end gennemsnittet, siger han.

I den afhøringen siger vidnet, at han reagerede anderledes på baby-beskeden. Men det fremgår ikke, at Philip reagerede anderledes resten af aftenen.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:26

- Der kan sagtens have været en legitim årsag

Forsvareren dokumenterer nogle chat-beskeder den aften, hvor de har fodboldarrangement.

Vidnet siger, at der har været nogle chat-beskeder, hvor det blev aftalt, at Philip skulle køre.

Forsvareren konstaterer, at der ikke er nogen, der skriver, at det er mærkeligt, at Philip skal køre.

- Igen, jeg vurderer det atypisk, men ikke ekstremt påfaldende, siger vidnet.

- Der kan sagtens have været en legitim årsag, siger han.

- Tænker du, at det kunne være, fordi han skulle på arbejde dagen efter.

- Det er ikke utænkeligt, siger vidnet.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:29

Spørger til dna

Forsvareren spørger nu, om vidnet er sikker på, at Philip nævner dna i 2017.

Det er han.

Hun læser nu op af en forklaring.

Her oplyste han, at Philip var blevet kontaktet af politiet rutinemæssigt, fordi han havde en Hyundai.

Men der fremgår ikke noget om, at han har forklaret noget med dna.

Linette Krøger Jespersen
Journalist

13. jun. 2024 10:33

Lidt voldsom reaktion

Forsvareren spørger nu til den episode, hvor han havde gjort rent på Philips værelse, mens han ikke var hjemme, og hvor han havde spurgt, om han havde kigget under hans seng.

Vidnet tænkte på, at det kunne være, at der lå sexlegetøj, men medgiver også, at det er 'menneskeligt og naturligt'.

- Jeg mindes, at reaktionen var lidt voldsom. Men det var kun fem sekunder.

Bilag 4: Uddrag af dom af 28. juni 2024 af Vidne 28's forklaring [mine gule markeringer]. Sagen er offentliggjort i Domsdatabasen med sagsnummer 466/24.

RETEN I NÆSTVED

DOM

afsagt den 28. juni 2024

Rettens nr. 42/2024

Politiets nr. 1900-74121-00003-23

Anklagemyndigheden

mod

Tiltalte

CPR nr. (Født 1991)

Der har medvirket nævninger ved behandlingen af denne sag.

Anklageskrift er modtaget den 8. januar 2024.

Tiltalte er tiltalt for

1.

manddrab efter straffelovens § 237, langvarig frihedsberøvelse efter straffelovens § 261, stk. 2, jf. stk. 1, samt voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje af særligt farlig karakter eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder efter straffelovens § 216, stk. 1, jf. stk. 3, jf. til dels § 225 (tidligere § 216, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, jf. til dels § 225) og usømmelig behandling af lig efter straffelovens § 139, stk. 1, ved den 10. juli 2016 ca. kl. 04.00, ved eller i umiddelbar nærhed af Station 1, Vej 1 i By 1, at have udsat Forurettede 1, født Dato 1 1998, for langvarig frihedsberøvelse, idet tiltalte formåede Forurettede 1 til at sti-ge ind i sin bil, Hyundai i30 med Reg. nr. 1, og herefter mod hendes vilje bragte hende til et pt. ukendt sted, hvorefter han ved vold eller trussel om vold, herunder den i situationen liggende trussel om vold og uden hendes samtykke gennemførte samleje og andre seksuelle forhold end samleje med Forurettede 1, hvorefter tiltalte på et pt. ukendt sted og tidspunkt ved et legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter, formentlig ved kvæl-ning, herunder ved at sætte pakketape rundt om hendes mund og næse, dræbte Forurettede 1, hvorefter tiltalte på et ukendt tidspunkt henlagde det afklædte lig i en sø ved Område 1 i By 2, hvor liget blev fundet den 24. de-cember 2016.

2.

trusler efter straffelovens § 266 og vold efter § 244, stk. 1, ved den 8. november 2022 ca. kl. 18.15 ved Adresse 1 i By 3, at have truet Forurettede 2, født Dato 2 2006, med at stikke eller skære hende med en

Std 75274

Vidnet forklarede hertil, at man på figur 1 kan se, hvad det kræver af længden på profilerne, der bliver brugt i klassisk STR-metode.

Adspurgt af forsvareren og foreholdt ekstrakt 1, side 1294 forklarede vidnet, at han ikke er overrasket over, at der ikke var et match med tiltalte.

..."

Vidne 28's forklaring er gengivet i retsbogen som følger:

"...

Vidnet forklarede, at at han havde været venner med tiltalte i 15 år. De mødte hinanden i 2008 på ungdomsuddannelsen. De havde brugt meget tid sammen. De sås ugentligt. De spillede Poker, så Luksusfælden og spiste sammen. De sås, når det passede. I hverdage kom tiltalte ofte ud til vidnet efter arbejde. Vidnet havde været hos tiltalte 6-8 gange. De var primært hos vidnet. Det var vidnets opfattelse, at tiltalte var asexuel, da tiltalte aldrig havde vist interesse over for hverken kvinder eller mænd. De havde aldrig talt om det. Det var ikke naturligt for dem at tale om seksualitet. Vidnet havde ikke kendskab til tiltaltes seksualitet eller seksuelle interesser. Vidnet og tiltalte boede sammen fra december 2019 til april 2021. De boede hos vidnet i By 10. De første 9 måneder var det kun vidnet og tiltalte, der boede der. I september 2020 flyttede vidnets kæreste, Person 17, ind. Tiltalte var meget for sig selv på sit værelse. Der brugte tiltalte 80-90 % af tiden og mere tid, da Person 17 flyttede ind. Vidnet hang ikke ud på tiltaltes værelse. Der var en episode på et tidspunkt efter kæresten flyttede ind, måske i januar 2021, hvor tiltalte ikke var hjemme. Vidnet gjorde hele huset rent. Da tiltalte kom hjem, spurgte han, om vidnet havde været på hans værelse, fordi der var mere ryd-deligt end normalt. Vidnet oplyste, at han havde gjort rent på tiltaltes værelse. Tiltalte spurgte, om vidnet havde kigget under hans seng. Vidnet svarede nej, og så blev der ikke talt mere om det. Vidnet havde aldrig kigget under tiltaltes seng eller i tiltaltes gemmer.

I weekenden den 15.-16. april 2023 havde vidnet og tiltalte en løs aftale om at mødes. Weekend før havde tiltalte fødselsdag, og vidnet og tiltalte havde været på Restaurant i By 5 at spise. Sidst på ugen ringede vidnet for at få styr på aftalen, men så kunne tiltalte pludselig ikke. Tiltalte skulle til By 15 og være sammen med sin søster. Vidnet skrev lørdag formiddag, om tiltalte kom på computeren kl. 14, så de kunne spille Poker. Tiltalte svarede, men vidnet husker ikke hvad. Vidnet skrev igen senere, men beskeden gik ikke igennem. Vidnet og tiltalte skrev altid sammen på Messenger. Vidnet skrev til tiltalte, om han havde tid til at ses om lørdagen. Tiltalte svarede om aftenen, at han var i By 15 hele weekenden. Vidnet hørte ikke mere fra tiltalte. Vidnet opdagede om søndagen, at tiltalte var anholdt kl. 15.42. Vidnet havde hørt noget om, at der skete noget ude omkring tiltaltes bopæl, og han så pressemødet. Vidnet ringede til tiltalte for at sige det, da han tænkte, at tiltalte måske ikke var bekendt med det, da han var i By 15 hos sin søster. Tiltalte tog ikke telefonen. Vidnet ringede til søsteren. Søsteren blev noget

overrasket over vidnets henvendelse. Vidnet ringer ikke normalt til hende. Søsteren oplyste, at tiltalte ikke var der. Søsteren sagde, at tiltalte slet ikke havde været der. Søsteren var på det tidspunkt ikke bekendt med, hvad der foregik. Tiltaltes navn og billede kom kort efter frem i pressen og på de sociale medier. Vidnet tog beslutning om, at vidnet og hans kæreste skulle have psykologisk hjælp.

Vidnet kendte Forurettede 3. Vidnet havde været hendes klasselærer i 2020-2021 eller 2021-2022. Vidnet var ikke klasselærer for Forurettede 3 sidste år. Vidnet havde ikke talt med tiltalte om Forurettede 3. Det var vidnets opfattelse, at det var tilfældigt. Det eneste bindeled mellem Forurettede 3 og tiltalte var vidnet. Vidnet havde haft klassefoto med alle elever hængende på væggen i det bagerste værelse.

Den 8. november 2022 sås vidnet og tiltalte. Nogle dage forinden blev vidnet og kæresten bekendt med, at kæresten var gravid. De havde et ønske om, at tiltalte skulle komme forbi for at få det at vide. Tiltalte ville komme forbi, når han var færdig på arbejdet. Der plejede at gå mellem 45 min. og 1 ½ time, før tiltalte var der, men der gik 2 timer og 20 min. Tiltalte skrev ca. 18.45, at han var på vej, og der gik ca. 20 min., før tiltalte var der. Det var atypisk, at der gik så lang tid, fra tiltalte ringede, til han kom. Vidnet og han kæreste gik og ventede. Der var kun vidnet, vidnets kæreste, Person 17, og tiltalte til stede. Person 17 ville gerne give tiltalte nyheden på en sjov måde, og hun lagde derfor en ba-bydragt på bordet. Da tiltalte kom, satte han sig på sin sædvanlige plads i so-faen. Tiltalte tog dragten og spurgte, hvad den skulle der. Tiltalte kunne ikke gætte formålet, så Person 17 sagde, at hun var gravid, og at de skulle være forældre. Tiltalte havde en anden reaktion end forventet. Tiltalte var lavmælt og tilbageholdende. Tiltalte fik ikke sagt tillykke. Der blev en akavet stemning. De talte ikke rigtigt om det. Tiltalte blev tilbudt noget at drikke og spise, men tiltalte takkede nej. Tiltalte gik relativt tidligt hjem. Det var et kortere besøg end sædvanlig. Tiltalte var der ca. 1 time. Normalt ville tiltalte være der 2-3 timer. Vidnet huskede ikke, hvad tiltalte havde på af tøj. Vidnets kæreste havde fortalt vidnet, at hun havde lagt mærke til, at tiltalte havde mindre pænt tøj på, end han plejede. Der var ikke noget, som vidnet havde lagt mærke til. Tiltalte "zoomede meget ud" den dag, og han sad og så lidt eftertænksom ud.

Den 10. juli 2016 så vidnet EM-finale på Campingplads. Til stede var vidnets daværende kæreste Person 18, Person 1, Vidne 30, vidnet, tiltalte og Vidne 29. Vidnet og Person 18 blev hentet på deres adresse kl. 19.00 af tiltalte. Vidnet mindes at huske, at Vidne 29 også var med i bilen, men at han blev hentet et andet sted. Der var sat en stor skærm op i teltet. De så kampen, spiste chips og drak øl og sodavand. Kampen gik i overtid. Vidne 29 tog hjem før de andre. De så kampen færdig og blev kørt hjem af tiltalte igen.

Forevist ekstrakt 3, oversigtskort side 354, forklarede vidnet, at vidnet boede på Adresse 9 i By 5. Det var ikke atypisk, at de kørte på forskellige

tidspunkter. Vidnet mente, at de kørte ved 23-tiden. Det var lige efter kam-pen. Vidnet huskede ikke, om de stoppede på en tankstation på vejen hjem. Det var atypisk, at tiltalte gerne ville køre. Det var mere reglen end undtagel-sen, at vidnet kørte, når de var ude sammen. Vidnet huskede ikke, om det var tiltaltes eget forslag at køre. Tiltalte plejede at drikke alkohol til sådanne arrangementer. Tiltalte gik mere op i fodbold, end vidnet gjorde, så derfor plejede vidnet at køre. Vidnet huskede ikke, at tiltalte sagde noget om, hvor-for han ikke ville drikke den aften. Det kunne være, fordi tiltalte skulle på ar-bejde dagen efter. Tiltalte fik nyt arbejde på et tidspunkt, men vidnet huskede ikke, om det var på det tidspunkt. Vidnet havde en fornemmelse af, at tiltalte gerne ville hjem. Det undrede vidnet, fordi tiltalte normalt godt kunne lide at blive hængende og få en drink mere. De kunne godt have talt om, hvad tiltal-te skulle dagen efter, men vidnet huskede det ikke i dag.

Vidnet havde aldrig talt med tiltalte om Forurettede 1 sagen. Vidnet havde talt om Forurettede 1 sagen med andre, fx til selskaber, hvor tiltalte også hav-de været til stede, men vidnet havde aldrig hørt tiltalte sige noget om sagen.

Efter politiet havde efterlyst en lys Hyundai i30 i 2017, fortalte tiltalte vidnet, at politiet havde været forbi og fortaget en kort afhøring af ham og en DNA prøve. Tiltalte havde ikke sagt noget om, at han havde fået taget en DNA prøve i 2022. Vidnet havde ikke undret sig over, at tiltalte ikke havde kom-mentarer til sagen om Forurettede 1. Tiltalte var ikke typen, der normalt ytre-de sig om noget, når der var mere end 3-4 mennesker til stede.

Forevist ekstrakt 1, side 354, køb kl. 0552, forklarede vidnet, at han aldrig har talt med tiltalte om, hvorfor han kørte dér på det tidspunkt. Tiltalte hus-ker ikke, om tiltalte havde sagt noget om, at han skulle retur og sove hos si-ne forældre.

Adspurgt af forsvareren forklarede vidnet, at tiltalte var hjælpsom, flink og rar, og at de støttede hinanden i svære situationer. Tiltalte var en god kam-merat igennem mange år. Tiltalte var ekstremt introvert. Tiltalte viste ikke følelser, og vidnet havde aldrig talt med tiltalte om følelser. Vidnet havde alli-gevel forventet en reaktion fra tiltalte på nyheden om graviditeten. Tiltalte sagde ikke tillykke. Tiltalte arbejdede meget. Det var vidnets indtryk, at til-talte arbejdede mellem 50 og 65 timer ugentligt, og at han havde meget over-arbejde.

Foreholdt ekstrakt 1, side 435:

”Efter sigtede havde fået at vide at afhørte og Person 17 skulle være forældre, havde de bare snakket løst og fast. Det havde nok været om sigtedes arbejde, imens de så så lidt fjernsyn. Afhørte var ikke helt sikker, men afhørte ville skyde på, at sigtede havde været hos afhørte i ca. i -2 timer. Dette havde været det normale inden for det seneste års tid, at sigtede havde været på besøg i kortere tid. Dette var sket i takt med, at sigtede havde længere arbejdsdage. Førhen var sigtede kommet omkring kl. 1700, og kørt mellem kl. 2000-2100. Nu kom sigtede sene-

re, men kørte hjem samtidig som altid” .

forklarede vidnet, at han ikke huskede, om han havde forklaret sådan til politiet. Han fastholdt, at besøget var af kortere varighed. Vidnet huskede, at tiltalte var anderledes. Det var vidnet, der havde underskrevet rapporten. Vidnet havde gennemlæst forklaringen. På det tidspunkt fandt vidnet forklaringen retvisende.

Foreholdt ekstrakt 1, side 482:

”Tiltalte henter os kl. 19- og cool” .

forklarede vidnet, at det var atypisk men ikke ekstremt påfaldende, at det var tiltalte der kørte. Når de normalt drak, var det i weekenden. Det var ikke utænkeligt, at tiltalte kørte denne aften, fordi han skulle på arbejde dagen efter.

Vidnet bemærkede ikke noget særligt ved tiltalte den aften.

Foreholdt ekstrakt 1, side 425:

”Afhørte oplyste, at sigtede havde fortalt afhørte tilbage i 2018, at han var blevet afhørt af politiet på baggrund af, at han havde haft en Hyundai 130. Dette var bare rutinemæssigt, og var sket for alle i området med en Hyundai 130. Afhørte var efterfølgende kommet med en dumsmart bemærkning om, at når politiet havde været der, så skulle man bare fare ned og kører væk i bilen. Dette havde sigtede ikke reageret på. Afhørte havde troet, at sigtede havde syntes, det var morsomt. Det var en atypisk reaktion fra sigtede syntes afhørte.”

forklarede vidnet, at han var ret sikker på at det var i 2017, at tiltalte sagde noget om DNA. Vidnet huskede ikke, hvad tiltalte fortalte om DNA.

Til episoden, hvor vidnet havde gjort rent på tiltaltes værelse, forklarede vidnet, at han tænkte, at han ikke måtte kigge under sengen, fordi der lå sexlegetøj. Det var en kort men voldsom reaktion fra tiltalte, men de kom hurtigt videre derfra.

Om tiltaltes reaktion den 8. november 2022 forklarede vidnet, at han før havde oplevet, at tiltalte efter en lang arbejdsdag var lidt stresset og ved siden af sig selv.

...”

Vidne 29's forklaring er gengivet i retsbogen som følger:

” ...

Vidnet forklarede, at han kendte tiltalte igennem Vidne 28, som var en af vidnets venner. Vidnet lærte Vidne 28 at kende i gymnasiet. Vidnet havde kendt tiltalte siden 2008/2009. Når Vidne 28 holdt fest og sociale arrangement-

Bilag 5: Deklaration for anvendt Generativ Kunstig Intelligens (GAI)

Deklaration for anvendelse af GAI-værktøjer

x Jeg/vi har benyttet generativ kunstig intelligens til udfærdigelse af dette projekt (sæt kryds). Oplist, hvilke GAI-værktøjer der er benyttet (husk version):

- OpenAI's ChatGPT, baseret på GPT-4o-modellen (udgivet maj 2024)

Jeg/vi har brugt GAI-værktøjer på følgende vis) – en liste over mulige anvendelser er vedlagt til inspiration

Til sparring ifm. formulering af problemstilling

- Værktøjet er brugt til at forkorte en foreløbig problemformulering, uden at ændre det faglige indhold

Til sparring/feedback på egen tekst og alternative formuleringer

- Sproglig sparring i forhold til synonymmer i en sætning, herunder alternative formuleringer
- Deling af lange sætninger

I forbindelse med udarbejdelse af specialets abstract

- Min egen tekst er anvendt som udgangspunkt for abstractet, og GAI bistod med at oversætte enkelte juridiske vendinger for at sikre en præcis og faglig korrekt oversættelse – eksempelvis "domstolene kan fravige udgangspunktet om offentlighed" og "offentlighedsprincippet tillægges stor vægt i hensynsafvejningen"

For hvert relevant område forklares, hvordan GAI er benyttet (se forklaringer af de forskellige anvendelsesmuligheder på [Studypedia](#)). Beskriv f.eks. kortfattet, hvordan informationen blev genereret, og forklar, hvordan outputtet er anvendt i din/jeres opgave.